

Bakalářská práce

Ověření jedné možnosti pro
specifikaci spíše aktivního, či spíše
pasivního využívání PC na základě
výsledků empirických šetření ze tří
různých škol

Autor: Filip Štochl

Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy

Obor: Studium humanitní vzdělanosti

Vedoucí práce: Ing. Libor Prudký, Ph.D.

Praha 2019

**FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ**
Univerzita Karlova

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu

V Praze dne .....

Podpis: .....

Poděkování:

Chtěl bych poděkovat vedoucímu práce panu Ing. Liboru Prudkému PhD. za ochotu a lidský přístup při konzultacích a Mgr. Jolaně Kubicové za pomoc se zpracováním dat. Dále bych chtěl poděkovat svojí rodině, přítelkyni a pracovním kolegům za podporu. Velký dík patří také Mgr. Miroslavě Klosové a celé 11. ZŠ Vašatova za pomoc při terénním výzkumu.

1 Obsah

1	Obsah	4
2	Úvod.....	1
3	Studium literatury.....	2
3.1	Počítač jako médium.....	2
3.2	Média „stará“ a „nová“	3
3.3	Počítač jako oblíbená aktivita – souhrn výzkumů	4
3.4	Počítač a jeho vlivy.....	8
4	Výběr vzorků a indikátorů.....	11
5	Terénní výzkum na 11. ZŠ Vašatova Kladno	15
6	Analýza dat - metodologie	17
7	11. ZŠ Vašatova Kladno.....	19
7.1	První třídění – frekvence ZŠ Vašatova	19
7.2	Druhé třídění – kontingenční tabulky 11. ZŠ Vašatova.....	23
7.3	Faktorová analýza – 11. ZŠ Vašatova	25
7.4	Shrnutí 11. ZŠ	26
8	Univerzita Karlova - Fakulta humanitních studií.....	27
8.1	První třídění – frekvence FHS	27
8.2	Druhé třídění – kontingenční tabulky FHS.....	31
8.3	Faktorová analýza – FHS.....	33
8.4	Shrnutí FHS	34
9	Mendelova Univerzita – Lesnická a dřevařská fakulta	35
9.1	Druhé třídění – LDF	39
9.2	Faktorová analýza – LDF	41

9.3	Shrnutí LDF	42
10	Komparace všech tří škol	43
10.1	Komparace četností – pasivní využití PC	43
10.2	Komparace četností – aktivní využití PC	44
10.3	Komparace významných vztahů a indikací – pasivní využití PC.....	45
10.4	Komparace významných vztahů a indikací – aktivní využití PC	47
10.5	Faktorová analýza – srovnání	48
10.6	Celkové shrnutí	49
11	Další možnosti zkoumání	50
12	Seznam literatury.....	51
13	Přílohy	53

2 Úvod

Trávení času u počítačů je fenoménem dnešní doby a je již jen málo oblastí, kam by počítače nepronikly. Jsou pro nás zdrojem zábavy, ale i dělby práce.

Problematika dopadů počítače a aktivit na něm vykonávaných u dětí a mladistvých, se velice různí. Ačkoliv můžeme nacházet neoddiskutovatelné poznatky o dopadech na fyzické zdraví, u hraní počítačových her a surfování po internetu se názory často rozcházejí a je tedy velice těžké tento fenomén jednotně definovat.

Cílem práce bylo prozkoumat existující poznatky o způsobu využívání počítačů žáky ZŠ, a to prostřednictvím studia odborné literatury a na základě kvantitativních empirických sociologických výzkumů zaměřených u studentů vybraných fakult na jejich zpětné vidění aktivit během druhého stupně základních škol a také na základě vlastního empirického šetření přímo mezi žáky druhého stupně základní školy.

Jako metoda byla v této práci použita srovnávací analýza výsledků empirických výsledků prostřednictvím postupů práce s daty a hledání shod či rozdílů v souvislostech, vlivech a důsledcích různých přístupů k práci s PC.

Toto výzkumné téma nejdříve otvírá teoretickým studiem literatury pro lepší orientaci v tématu, zejména co se týče vlivů a dopadů. Ve výzkumné části pak používám srovnávací analýzu pro dva existující vzorky dat, které doplňuji svým vlastním výzkumem ve třídách základní školy. Všechny tři zkoumané vzorky v závěru porovnávám.

3 Studium literatury

Pro to, aby bylo možné zabývat se mírou aktivního či pasivního využívání PC u žáků základních škol bylo nejprve nezbytné pokusit se shromáždit relevantní poznatky k vybranému tématu.

Především – samotné zkoumání literatury probíhalo na následujících okruzích:

- Dopady na aktivity
- Dopady na osobnostní rozvoj
- Dopady na psychiku
- Dopady na zdraví

Při studiu literatury jsem pracoval se zdroji za období 1991 – 2018. Zdroje jsem vybíral dle jejich relevance k tématu a dle jejich hodnověrnosti. Při hledání pramenů jsem z výsledků předem vyřadil bakalářské, diplomové práce a nedůvěryhodné internetové zdroje.

Zdroje jsem hledal pod klíčovými slovy: média, děti, mládež, počítač, aktivity, zdraví, využití PC

Předpoklad o tom, že v tomto směru je poměrně bohatá odborná literatura se ukázal jen jako částečně platný.

Literaturu strukturuji metodologicky.

3.1 Počítač jako médium

Pakliže mluvíme o používání počítače, mluvíme vlastně o užívání jistého média.

Teoretik médií McLuhan v roce 1964 definuje média jako určitá poselství, která slouží k rozšíření lidských smyslů a extenzí. „Osobní a sociální důsledky každého média – tedy každé naší extenze – vyplývají z nového měřítka, které každá naše extenze a každá nová technologie vnáší do našich záležitostí“. (1991, s. 19) Média rozdělujeme na tzv. horká a chladná média. Mezi horká média řadí například rozhlas a film, mezi chladná

pak telefon a televizi. Rozdíl mezi nimi je v úrovni definice, což je naplněnost daty. Zatímco fotografie je vysokodefiniční, tedy velice naplněná daty, karikatura je nízkodefiniční, protože je v ní málo vizuálních informací. Telefon a řeč jsou chladná a nízkodefiniční média, protože naše ucho dostává jen velmi málo informací a velmi mnoho si toho musíme doplnit. Horká média jsou vysokodefiniční, protože dostáváme velmi mnoho informací a jen velmi málo musíme tyto média nějak doplňovat.

Z toho plyne, že chladná média vedou člověka k vysoké míře participace, zatímco pro horká média, jako je již zmiňovaná televize, platí nízká míra participace. Z toho taktéž vyplývá, že účinky, které na nás mají chladná média, se značně liší od účinků, které na nás mají horká média.

(McLuhan a kol., 1991)

V běžném každodenním životě se však spíše setkáme s pojmem médium jako technickými prostředky, které jsou určeny pro masovou komunikaci.

(Halada, J., Osvaldová, B., 2017)

3.2 Média „stará“ a „nová“

McLuhanovu definici můžeme vhodně doplnit i Manovichovou definicí nových, digitálních médií, kterou je vyděluje od médií starých, analogových.

Manovich odlišuje nová média od starých následujícím způsobem:

1. Nová média jsou analogová média převedena do digitální reprezentace.
2. Všechna digitální média (texty, obrázky, videa) sdílí jednotný digitální kód. To dovoluje zobrazení různých médií na jediném zařízení – počítači
3. Nová média umožňují rychlý přístup. Zatímco film či videokazety ukládají data postupně, počítačové úložiště nám dovoluje přístup k libovolné části dat.

4. Digitalizace s sebou přináší ztrátu informací. Digitální média v sobě mají předem daný počet informací. Počet informací u analogových médií můžeme dále upravovat.
5. Oproti analogovým médiím každá další kopie digitálního média neztrácí kvalitu
6. Nová média jsou interaktivní. Uživatel si volí, které objekty chce zobrazovat a proto je vždy zážitek z těchto médií unikátní

(Manovich a kol., 2001)

Dle McLuhanovy definice je sporné, zda počítač považovat za médium vyžadující vysokou či nízkou míru participace. Ačkoliv se jedná o médium nové a digitální, vždy záleží na způsobu využití. Počítač je médium, které můžeme využívat rozličnými způsoby.

3.3 Počítač jako oblíbená aktivita – souhrn výzkumů

Dle výzkumu Robertse a Foehrové z roku 2008, který proběhl mezi americkou mládeží, tráví mladí lidé s médii více času než libovolnou jinou aktivitu. Mladí lidé tráví s médii dokonce více času, než kolik hodin spí. Průměrně pak tráví člověk ve věku od 8 do 18 let u médií více než 6 hodin denně každý den. Roste taktéž tzv. „multitasking médií“, tedy používání více médií současně, což znásobí tento průměr na 8,5 hodiny denně. Zajímavým poznatkem je taktéž zjištění, že nová média nenahrazují ta stará, ale jsou užívány s nimi v souladu a často se doplňují.

(Roberts, D., Foehr, U. 2008)

Zajímavou sondou mezi americkou mládež byla i série výzkumů užívání médií v letech 1999, 2004 a 2009. Z proběhlých výzkumů víme, že většina mladých Američanů ve zmíněném věku v roce 1999 má přístup k médiím po většinu svého času – 99 % všech domácností vlastní televizi a více než 95% těchto domácností vlastní taktéž videopřehrávače, rádia a přenosné hudební přehrávače, 73% domácností s dětmi ve věku 8-18 má vlastní počítač. V roce 2004 již vlastní počítač 86% těchto domácností, v roce 2009 pak dokonce 93% domácností.

Narůstá i čas trávený u počítačů mezi mládeží. Zatímco v roce 1999 to bylo průměrně 27 minut denně, v roce 2004 se tento čas přehoupl přes hodinu na 1 hodinu a 2 minuty, a v roce 2009 to již byla 1 hodina a 29 minut. Čas strávený u PC tak během 10 let narostl o více než hodinu.

Zajímavé je i rozložení toho, co tito mladí lidé ve věku 8 až 18 na počítači dělají. Tak kupříkladu v roce 2009 byly nejsilnější aktivity uskutečňované na počítači – prohlížení sociálních sítí s 25%, hraní her s 19% a prohlížení stránek s videi s 16%. Což odpovídá zhruba době masovému šíření sociální sítě Facebook a videoportálu Youtube.

(Rideout a kol. 2010)

Čechův výzkum z roku 2002 taktéž poukazuje na stoupající oblíbenost počítače jako aktivity mezi dětmi mladšího školního věku. Zatímco u chlapců je práce na počítači a hraní her na druhém místě za sportem, u dívek je počítač jako nejoblíbenější aktivita až na třetím místě. Celkové výsledky pak jsou: 1. pobyt venku, 2. sport, 3. práce na počítači a hry. Nejoblíbenější činnosti však nekorrespondují s činnostmi nejvyhledávanějšími, tou bylo sledování televize a videa. (Čech, 2002) Nutno dodat, že po téměř dvaceti letech můžeme předpokládat ještě větší nárůst oblíbenosti počítače spolu s tím, jak se zvyšuje vlastnictví počítače v domácnostech.

Dotazníkové šetření, které probíhá na prvních ročnících naší fakulty, ukázalo, že k největšímu nárůstu ve vybavenosti počítačem s internetem došlo v letech 2004 – 2008. Zatímco v roce 2002 mělo doma počítač s internetem 71,9% studentů, v roce 2006 to bylo již 90,4% a v roce 2016 dokonce 98,7%. (Prudký, 2017)

Tématice pasivního způsobu používání PC mezi žáky základní školy v ČR se ve svém výzkumu věnovala Šrahůlková. Výzkum proběhl v roce 2008 metodou dotazníkového šetření ve 2. až 9. třídě běžné pražské základní školy, ve své práci tedy obsáhla všechny třídy základní školy, nejen druhý stupeň, na který se zaměřuji v této práci. Výzkumu se zúčastnilo celkem 224 žáků, z toho 96 dívek a 128 chlapců.

Z její práce vyčteme, že 88% dotazovaných uvedlo, že je počítač zajímavá a baví, 72% dotazovaných pak uvedlo zájem specificky o počítačové hry. Počítač se taktéž objevil ve výčtu oblíbených volnočasových aktivit, kde vytvořil poměrně velký podíl 37%. Ačkoliv Šrahůlková zmiňuje, že děti mezi oblíbené aktivity vykonávané na počítači

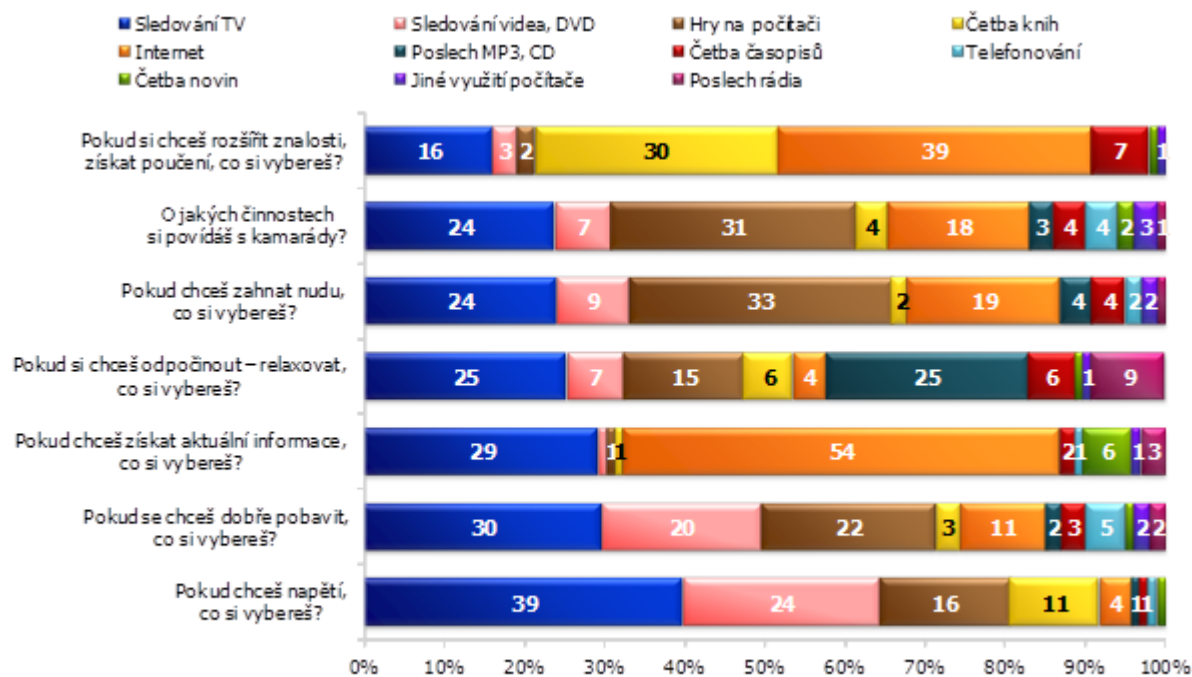
zmiňovaly například kreslení, chatování či komunikaci na sociálních sítích, tomuto aspektu aktivního používání PC se ve své práci Šrahůlková takřka nevěnuje a zaměřuje se tedy spíše na pasivní zábavu – hraní počítačových her mezi žáky.

(Šrahůlková, 2013).

Jeden z mála větších kvantitativních výzkumů provedený na větším vzorku dětí v České republice, je ten od společnosti Mediaresearch. Ta provádí kvantitativní výzkum Životního stylu (LifeStyle Survey – LSS), jenž se zaměřuje na mediální chování, činnosti a aktivity volného času, hodnotové postoje a spotřební chování televizních diváků pro Asociaci televizních organizací (ATO) již od roku 2002. Výzkum byl pak v roce 2008 rozšířen i o dětskou populaci s názvem LSS Děti. V roce 2011 bylo ve výzkumu LSS Děti dotázáno celkem 730 dětí ve věku 4-14 let.

Ve výzkumné zprávě z roku 2011 autorka uvádí, že média představují jedno z center společného rodinného života a jsou čím dál více dostupnější, čímž dochází k multiplikaci médií a jejich privátnímu vlastnictví, což souvisí s růstem konzumace médií u dospělých i dětí. Autorka tento stav přisuzuje vybavenosti dětských pokojíčků, kdy téměř každé dítě (92 %) má vlastní pokoj.

Dětští respondenti strávili s médii v průměru 3,5 hodiny denně. Nejsilnější je sledování televize, které představuje průměrně 40% denní doby věnované médiím. Na druhém místě je internet (18%), třetí místo pak patří sledování videí a DVD (i přes počítač) s 12%.

ZDROJ: Výzkum životního stylu dětí, ATO - MEDIARESEARCH ZÁKLAD: L55 Děti 2011, 10-14 let, n = 311

Graf 1: Preference médií mezi dětmi, Mediaresearch

Vzhledem k tématu této práce je pak zajímavá především preference médií mezi dětmi, kde se ukazuje rozdělení využití PC na pasivní a aktivní aktivity. Televizi si nejčastěji vybírali ti, kteří se chtěli pobavit, relaxovat. Internet si vybírali ti, kteří chtěli získat informace, znalosti. Počítačové hry děti nejčastěji spouštěly, když chtěly zahnat nudu a taktéž si o nich nejčastěji povídaly s kamarády. (Kuncová, 2012)

Je škoda, že v existujících výzkumech není více prostoru věnováno aktivnímu užívání počítačů. Jak již bylo zmíněno, počítač dnes funguje jako brána k mnoha různým médiím, jejichž užívání může být pro nás pasivní či aktivní činností, stále však převládá tendence zkoumat pasivní používání, zejména pak hraní počítačových her. Co ze zmíněných výzkumů vyčteme je však prostý fakt, že mladé lidi počítač zajímá čím dál více a tráví u něj také čím dál více svého času, což je způsobené i tím, že se počítač dostal do téměř každé domácnosti.

3.4 Počítač a jeho vlivy

Doktor Nešpor ve své knize říká, že co se týče vlivů počítače a aktivit na něm vykonávaných, je zde sklon řadit patologický vztah k počítačům, internetu a videohram mezi návykové a impulzivní poruchy, tedy do stejné skupiny, kam patří i patologické hráčství či závislost na návykových látkách.

Rizik excesivního hraní počítačových her a internetu u dětí je hned několik. Děti se vyvíjejí nejen duševně, ale i tělesně. Sedavý způsob život vede k onemocněním jako je obezita, cukrovka, vadné držení těla. Dalším rizikem je špatná organizace času, nepravidelný spánek, problémy s učením, tendence více riskovat, zhoršení mezilidských vztahů a sociálních dovedností, sklon k agresivitě, kyberšikaně či větší vstřícnosti k návykovým látkám.

Na dítěti poznáme, že to začíná být vážné, když se u dítěte začne objevovat nadměrná únava, problémy ve škole, ztráta zájmu o jiné koníčky, izolace od ostatních, podrážděnost, agresivita či roztržitost. (Nešpor, 2011)

S rostoucím počtem moderních technologií ve třídách škol se můžeme setkat i s dalším jevem. Počítače nás dle Spitzera odvádějí od učení a vedou nás k větší povrchnosti, což způsobuje, že se nám v mozku aktivuje méně synapsí, méně se toho tak naučíme.

Zatímco učení předpokládá samostatnou duševní práci, moderní technika vede k povrchnějšímu myšlení, rozptyluje pozornost a má nežádoucí účinky. Počítače nás rovněž vedou k bezstarostnosti vůči vštěpování vědomostí, protože si kdykoliv můžeme cokoliv uložit a zapomenout na to, čímž se nám v dlouhodobějším horizontu mohou vytrácet nabyté odborné znalosti. (Spitzer, 2012)

Švýcarský výzkum na 15 842 uživatelích internetu a kontrolní skupině 1196 lidí, kteří internet nepoužívali, měl za cíl ověřit, zda skutečně platí, že internet způsobuje osamělost, depresi, a taktéž dementovat tvrzení Roberta Krauta, který ve svém výzkumu (Kraut a kol., 1998) přichází s tvrzením, že používání internetu vede k menšímu zapojení do sociálních interakcí, menší komunikaci vně rodiny, menšímu počtu přátel a zvýšenému počtu lidí s pocitem osamělosti a s depresemi. Část švýcarského výzkumu proběhla formou e-mailového dotazníku, jenž byl prostřednictvím internetového poskytovatele rozeslán na 76 806 e-mailových adres zákazníků. Dotazník obsahoval

přibližně 70 otázek na způsoby používání internetu a otázky na různorodé sociodemografické ukazatele jako je gender, věk, příjem. Dotazník poskytoval celkem tři měřítka sociálního zapojení - respondentům byly pokládány otázky jako: kolik mají blízkých přátel, kolik času strávili se svými přáteli za uplynulý týden, a zda své problémy obvykle probírají se svými přáteli. Jako kontrolní skupina v tomto výzkumu posloužilo 2500 náhodně vybraných domácností, kterým byl rozdán stejný dotazník v tištěné podobě.

Při analýze kontrolní skupiny a uživatelů internetu se ukázalo, že uživatelé internetu jsou převážně muži (89%) s vyšším vzděláním a lepší kvalifikací než většinová populace. Výsledkem bylo, že sítě přátel uživatelů internetu byly naopak větší, než sítě přátel těch, kteří internet nepoužívali. Což by mohlo být způsobené i jejich sociodemografickým statutem. Bylo zjištěno, že velikost sítě přátel závisí na zaměstnání a způsobu trávení volného času. Aktivní jedinci pak mají i více přátel. Zjištění, že uživatelé internetu mají více přátel než lidé, kteří internet nepoužívají, není závislé na používání internetu, ale spíše na tom, co tito lidé dělají mimo to a jak tráví svůj čas. Neprokázalo se tedy, že by internet měl vliv na velikost sítě kontaktů ani na čas trávený s přáteli.

Výzkum taktéž ukázal, že e-mailová pošta je široce rozšířená a má pozitivní vliv na lidské sociální sítě díky tomu, že e-mail je jako komunikační nástroj vysoce efektivní a časově nenáročný a my tak můžeme jeho prostřednictvím oslovovat desítky lidí a navazovat nové kontakty. (Franzen, 2000) Slabinou tohoto výzkumu může však být staří a jeho relevance v současnosti. Franzen zkoumal uživatele internetu na přelomu milénia, kdy internet byl v začátcích a většina jeho uživatelů byli dospělí jedinci, kteří zažili dobu před internetem. Obdobný výzkum by mohl být zajímavý na dnes tolik diskutované Generaci Y, lidmi narozenými mezi lety 1974 a 1994 a první generací, kterou považujeme za uživatele moderních technologií již od dětství. (New Strategist Press, 2015).

Většina mladých uživatelů internetu se pohybuje po virtuálních světech prakticky denně, připojují se z různých míst a zařízení. Internet pak využívají hlavně ke komunikaci a hraní her. Platí také, že čím starší dítě, tím častěji a více komunikuje online. Díky digitálním technologiím mohou být dospívající v neustálém kontaktu s vrstevníky a spolužáky, mohou spolu sdílet okamžiky, radost i trápení. Tento svět

online je u dětí úzce propojen s tím reálným a internet jim poskytuje prostor pro ujasnění otázek o sobě samých. (Ševčíková, 2015)

Toto vidí pozitivně i Šmahel. Díky online světům a virtuálním dobrodružstvím si můžeme tvořit své alternativní já. To v nás může evokovat i silnější zážitky, než je samotná realita. Ve virtuálním prostředí však můžeme krom fantazií nalézt i vztahy – pracovní, přátelské či milenecké. Tvorba virtuálních identit s sebou však nese i negativní stránku, která není v reálném světě možná. V reálném světě se nemůžeme tak snadno fyzicky izolovat od svých rolí a „sociálních tváří“. To je právě něco, co nám dovoluje internet a počítačové hry. (Šmahel, 2003)

Spitzer však vidí sociální sítě negativně. Vedou k větší povrchnosti, co se týče sociálních interakcí. Mladí lidé pak nevědí, jak to ve skutečných vztazích chodí, protože měli jen málo příležitostí si něco takového vyzkoušet v reálném světě. Takové sítě jsou pak mnohdy plné negativních sociálních kontaktů, podvodníků a agresorů, protože internet je anonymní, je pro tyto lidi mnohem jednodušší prezentovat své chování. Důsledky těchto věcí mohou u mladých lidí způsobovat osamělost či depresi.

Co se týče hraní počítačových her, Spitzer tvrdí, že způsobují nárůst násilnictví, otupělost vůči reálnému násilí, sociální osamělost a snižují šance na vzdělání“ (Spitzer, 2012)

Nedávný výzkum v Iránu byl zaměřen na zkoumání závislosti na počítačových hrách mezi žáky staršími 9 – 10 let. Výzkum byl proveden pomocí několika dotazníků během roků 2017 a 2018, celkem bylo sesbíráno 205 respondentů. Ukázalo se, že závislost na počítačových hrách je vysoká mezi mužskými studenty, mezi těmi, kteří se naštvou, když je jejich hraní přerušeno či redukováno, a mezi těmi, kteří vždy čelili problémům ve svém okolí kvůli hraní počítačových her. Zároveň byl zjištěn významný vztah mezi hraním her a osamělostí – čím více hráli, tím více osamělí hráči byli. (Kök Eren a kol., 2018)

Na druhou stranu, počítačové hry, a zejména ty, které je možné hrát po internetu, mohou lidi spojovat podobně jako sociální sítě. Díky online hraní je možné hrát s přáteli, rodinou či úplně cizinci. Hraní online bourá rozdíly ve vzdálenosti, v kulturních rozdílech, věku, genderu, ale i socioekonomických odlišnostech a jazykových bariérách. Počítačové hry nabízejí kvalitativně jiný druh zážitku než hry tradiční. Speciální

počítačové hry mohou u dětí pomáhat v léčbě duševních nemocí a jsou mnohem dostupnější než psychoterapie. (Granic a kol., 2014)

Taktéž bylo dokázáno, že hraní akčních počítačových her u mladých vede ke zlepšení citlivosti zraku na změny kontrastu a zlepšuje schopnost vidění ve tmě například při řízení v noci či při čtení. Toto zjištění pak znamená, že čas strávený před obrazovkou nutně nemusí škodit našemu zraku. (Li a kol., 2009)

Ze všech v této kapitole zmíněných poznatků vyplývá, že problematika dopadů počítače a aktivit na něm vykonávaných u dětí a mladistvých, se velice různí. Ačkoliv můžeme nacházet neoddiskutovatelné poznatky o dopadech na fyzické zdraví, u hraní počítačových her a surfování po internetu se názory často rozcházejí a je tedy velice těžké tento fenomén nějak jednotně definovat.

4 Výběr vzorků a indikátorů

Pro svůj kvantitativní empirický sociologický výzkum jsem si zvolil dva vzájemně kompatibilní vzorky dat:

Prvním vzorkem byla data z naší fakulty pocházející z kvantitativního empirického sociologického výzkumu hodnotových struktur studentů přicházejících do 1. ročníku bakalářského studia na Fakultu humanitních studií Univerzity Karlovy, který na naší škole probíhá již od roku 2002. (Prudký, 2017) Výzkum byl a je realizován prostřednictvím dotazníků, které jsou sbírány v rámci školní akce Letní škola, která se každoročně koná pro studenty prvního ročníku na konci září.

Data za loňský rok 2018 mi s laskavým svolením poskytl vedoucí práce pan Ing. Libor Prudký PhD. Za rok 2018 dotazník vyplnilo celkem 125 studentů. Žen bylo 93 (74,4%) a mužů 32 (25,6%).

Druhým vzorkem byla data z Mendelovy univerzity v Brně, konkrétně z Lesnické a dřevařské fakulty, kde byl kvantitativní empirický sociologický výzkum hodnotových struktur taktéž realizován na studentech 1. ročníku. Taktéž byl použit shodný dotazník, díky čemuž jsou data z obou šetření vzájemně kompatibilní. Data za rok 2018 mi byla

taktéž poskytnuta vedoucím práce. Na Mendelově univerzitě dotazník zodpovědělo celkem 165 studentů, přičemž 108 (65,5%) bylo žen a 57 (34,5%) bylo mužů.

Jak již bylo řečeno, data jsou vzájemně kompatibilní díky užití stejného dotazníku se stejnými otázkami. Abych dokázal zodpovědět mou výzkumnou otázku, a to tedy, zda je využívání PC spíše pasivní či spíše aktivní záležitostí, stanovil jsem si několik indikátorů, které mne mohou lépe navést.

Prvním a zásadním indikátorem byla pro mne následující baterie otázek:

Nyní se zaměříme na čtení, sledování televize a rozhlasu a počítač. U každého výroku zaškrtněte, jak často se tak dělo v době, kdy jste chodil na druhý stupeň základní školy, tj. mezi vašim 11. a 15. rokem? (Vyberte jednu odpověď v každém řádku.)
4.1 Díval/a jsem se na televizi.
4.2 Seděl/a jsem u počítače a hrál/a hry a jen tak surfoval/a.
4.3 Seděl/a jsem u počítače a vyhledával/a informace, poznatky a kontakty.
4.4 Sledoval/a jsem DVD a videokazety.
4.5 Poslouchal/a jsem hudbu z „věže“, walkmanu nebo z MP3.
4.6 Četl/a jsem knihy.

Tabulka 1: Indikace – využití médií

Tato baterie otázek se zaměřuje především na aktivity vykonávané na počítači a na preferenci jednotlivých médií během přesně daného časového období, tady tedy během druhého stupně základní školy.

Pro odpověď zde byla použita Likertova škála (Hayes, 2013) s možnostmi: velmi často, často, občas, zřídka, nikdy, nevím. Zde konkrétně mě především zajímal znak 4.2 „Seděl/a jsem u počítače a hrál/a hry a jen tak surfoval/a, který jsem určil za indikátor pasivního využití PC, a znak 4.3 „Seděl/a jsem u počítače a vyhledával/a informace, poznatky a kontakty, jenž jsem určil za indikátor aktivního využití PC.

Dále bylo nutné určit, které znaky by mohly přicházet s těmito zvolenými indikátory do vztahu.

Jako další možnou indikaci jsem zvolil baterii zaměřující se na výchovu:

Když si vzpomenete na své dětství, jak moc se na vaši rodinu hodí následující charakteristiky? (Pokud byl přístup obou rodičů rozdílný, uveďte přístup toho rodiče, na kterého se daná charakteristika více hodí. Vyberte jednu odpověď v každém řádku.)
5.1 Rodiče dbali na to, abych měl/a dobrý prospěch ve škole.
5.2 O rozhodnutích rodičů se nediskutovalo, muselo se poslouchat.
5.3 Když po mně rodiče něco chtěli, vysvětlili mi proč.
5.4 Rodiče si se mnou hodně povídali.
5.5 Rodiče na mě kladli velké nároky.
5.6 Rodičům bylo jedno, co dělám.
5.7 Rodiče si našli čas na hru a vymýšlení nových zajímavých věcí.
5.8 Rodiče se mi snažili porozumět.
5.9 Rodiče používali při mé výchově fyzické tresty.
5.10 Rodiče velmi dbali na dodržování pořádku.
5.11 Rodiče mě podporovali za každé situace.
5.12 Rodiče chtěli vědět, jak, kde a s kým trávím svůj volný čas.
5.13 Rodiče mě nechávali plánovat si věci podle svého.
5.14 Často jsem musel/a pomáhat v domácnosti.
5.15 Rodiče mi zakazovali dívat se na určité typy pořadů.
5.16 Rodiče si se mnou povídali o knihách, které jsem četl/a.

Tabulka 2: Indikace - výchova

Pětibodová škála odpovědí pak byla následující: určitě ano, spíše ano, spíše ne, určitě ne, neví. Zde jsem bral v potaz všechny vypsane znaky. Baterie zaměřující se na výchovu se věnuje potenciálním souvislostem. Tedy zdrojům a dopadům, které mohou souviset s aktivním či pasivním užitím PC.

Další možnou indikací spíše pasivního či aktivního užití PC byla zvolena baterie otázek na hodnotové struktury studentů:

Jaký je váš názor na následující výroky? (Vyberte jednu odpověď v každém řádku.)
10.1 Cizincům by se měla v naší zemi zakázat veškerá politická činnost.
10.2 Problémy občanů by měl řešit především stát, a ne občané.
10.3 Jistota a blahobyt jsou důležitější než svoboda.
10.4 Nejlepší je žít v klidu, příliš nevybočovat z řady, aby se člověk nedostal do zbytečných problémů.
10.5 Rozdíly v příjmech by se měly zmenšit.
10.6 Bylo by dobré, aby většina lidí v České republice věřila v Boha.
10.7 Každý musí své problémy řešit sám.
10.8 Život si musíme udělat tak příjemný, jak to jen jde.
10.9 Usilovat o úspěch je to hlavní.
10.10 Rozhodující je dosáhnout cíle, jakým způsobem, to je vedlejší.
10.11 Pohoda je důležitější než úspěch v práci.

Tabulka 3: Indikace – hodnotové struktury

Možnost odpovědí se zde pohybovala na pětibodové škále: rozhodně souhlasím, spíše souhlasím, spíše nesouhlasím a rozhodně souhlasím.

Jako poslední přišly v úvahu sociodemografické indikace, které byly reprezentovány následující baterií otázek:

Poprosíme vás o odpovědi na otázky týkající se vybavení domácnosti, v níž žijete. (I tady vyberte jednu odpověď v každém řádku podle toho, jak je vybavena domácnost, v níž žijete.)
25.1 Pokoj pro každého člena domácnosti
25.2 Počítač připojený na internet
25.3 Vlastníme byt v osobním vlastnictví nebo rodinný dům
25.4 Knihovnu s nejméně 500 svazky

Tabulka 4: Indikace - sociodemografie

Možné odpovědi: máme, nemůžeme si to dovolit, nemáme z jiného důvodu.

Když se zaměříme na jednotlivé indikace, vidíme, že hlavním indikátorem jsou zde především otázky na minulý čas. Zpětné vidění vysokoškolských studentů sebe sama na druhém stupni základní školy a jejich výchovy, může být problematické. Protože je vám v prvním ročníku vysoké školy zpravidla 18 a více let, nemusíte si tyto informace

přesně pamatovat, případně máte tendenci si své chování zpětně idealizovat, v důsledku čehož může docházet ke zkreslení.

Aby bylo možné ověřit platnost centrální hypotézy, rozhodl jsem se jít za dětmi, které v tomto věku skutečně jsou, pro které to není minulost, nýbrž přítomnost. Vznikl tedy nápad realizovat vlastní terénní výzkum na druhém stupni základní školy a výsledky porovnat se dvěma jmenovanými vzorky studentů VŠ. Můj kvantitativní empirický sociologický výzkum by se tak stal srovnáním tří vzorků dat: studentů Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy, studentů Lesnické a dřevařské fakulty Mendelovy univerzity a žáků vybrané základní školy.

5 Terénní výzkum na 11. ZŠ Vašatova Kladno

Výběr výzkumného vzorku žáků ZŠ byl poměrně jednoduchý a rozhodnutí padlo již v druhé polovině října 2018. Rozhodl jsem se pro 11. Základní školu Vašatova v Kladně, v níž jsem sám absolvoval všech devět tříd a stále mám kontakty na některé učitele. Mým cílem pak bylo pokrýt všechny ročníky na druhém stupni a získat alespoň 100 respondentů. Dne 26. října 2018 jsem začal komunikaci se svou bývalou učitelkou matematiky, paní Mgr. Miroslavou Klosovou, o tom, zda by bylo možné něco takového provést na tamějších žácích druhého stupně a již 1. listopadu jsem měl svůj záměr schválený ředitelkou školy paní Mgr. Blankou Vondrovou.

I v tomto případě bylo použito metody kvantitativního empirického sociologického výzkumu. Mohl jsem tedy začít práci na upravené verzi dotazníku, který by se rozdál žákům. Záměrem bylo přeformulovat dotazník z předchozích vzorků tak, aby jednotlivé znaky v dotazníku byly zpětně kompatibilní s těmi, které mám již k dispozici. Nestačilo však jen retrospektivní otázky převést do přítomného času, samotný dotazník se musel zkrátit, některé znaky vyřadit a došlo i k drobnému přeformulování otázek, aby jim dokázaly porozumět i děti šesté třídy. Z indikací hodnot tak byly z tohoto důvodu například odstraněny všechny znaky krom znaků 10. 7. – 10. 11. (viz výše). Pracovní verzi dotazníku jsem zaslal Mgr. Klosové 16. listopadu a 28. listopadu jsem dostal schválení od ředitelky školy. S Mgr. Klosovou jsme se ještě osobně sešli 9. ledna 2019, abychom společně probrali znění poslední verze dotazníku a lehce upravili a

zjednodušili znění několika otázek před samotným sběrem. Finální podoba dotazníku je k nalezení v příloze této práce.

Samotný terén a sběr dotazníků proběhl v jednom dni, konkrétně 16. ledna 2019. Toto datum bylo vybráno záměrně tak, aby děti byly v běžném školním režimu a při odpovídání nedošlo ke zkreslení například vlivem vánočních prázdnin. Sběr probíhal s přestávkami od 10 hodin do 16.15 hodin, tedy od 3. po 9. vyučovací hodinu dle časových možností jednotlivých tříd. Zadání dotazníků pak proběhlo v jednom ročníku 6. třídy, ve dvou ročnících 7. třídy, dvou ročnících 8. třídy a jednom ročníku 9. třídy. Dotazníky jsem vždy zadával já, aby nedošlo ke zkreslení odpovědí vlivem přítomnosti učitele. Děti byly vždy před zadáním slovně srozuměny o mně jako osobě, účelu výzkumu, etice výzkumu, a způsobu nakládání s výslednými daty. Před zadáním dotazníku jsem taktéž děti krátce seznámil s jednotlivými otázkami a možnostmi odpovědí. Během vyplňování dotazníku jsem byl vždy třídě k dispozici pro případné dotazy. Děti přistupovaly k vyplnění dotazníku aktivně a svědomitě a nikdo neodmítl jeho vyplnění. Nejčastější otázka, na kterou se mne děti ptaly, pak byla žádost o vysvětlení, co znamená věta „Rodiče na mne kladou velké nároky“, což se objevovalo především v nižších třídách. Ačkoliv jsem měl na zadání vyhrazenou celou vyučovací hodinu, vyplnění dotazníků dětem zpravidla nezabralo více než 20 minut.

Celkem bylo vybráno 110 dotazníků, 16 v 6. třídě, 37 ve dvou 7. třídách, 28 ve dvou 8. třídách a 29 v 9. třídě. Z toho bylo 52 (47,3%) dívek a 58 (52,7%) chlapců.

Kódování otázek z vybraných dotazníků a zápis do datového souboru byl svěřen zkušené výzkumnici Mgr. Jolaně Kubicové, na kterou jsem dostal kontakt od vedoucího práce. S Mgr. Kubicovou jsme se domluvili a 12. února 2019 proběhlo předání archu s dotazníky. Dne 1. března mi byl zaslán datový soubor, který jsem mohl začít analyzovat.

6 Analýza dat - metodologie

Jelikož mám tři vzorky dat – studenty prvního ročníku FHS UK, studenty prvního ročníku Lesnické a dřevařské fakulty Mendelovy univerzity a žáky 2. stupně 11. ZŠ Vašatova, pracoval jsem se třemi kompatibilními empirickými výzkumy a vlivy na výsledky těchto výzkumů ve vztahu k centrální hypotéze.

Pro analýzu jednotlivých datových souborů a vzájemné srovnání bylo použito několik statistických metod. V rámci explorační, základní orientace v datech, bylo použito frekvenční analýzy, kde jsem sledoval absolutní a validní četnosti a míry centrální tendence: aritmetické průměry a medián na základním indikátoru – na rozdělení odpovědí na otázce ohledně pasivního a aktivního využití PC.

Absolutní četnost udává absolutní číslo hodnoty v souboru, validní četnost je pak absolutní četnost očištěná o chybějící hodnoty. Aritmetický průměr je součet všech naměřených údajů vydělený jejich počtem, je však velmi citlivý na extrémní hodnoty, byl tedy doplněn mediánem, který nám ukáže hodnotu, jež dělí řadu na dvě stejné početné poloviny dle velikosti seřazených výsledků. (Hendl, 2004) Cílem této analýzy bylo vidět rozdělení respondentů na ty, kteří využívali počítač pasivně a na ty, kteří jej využívali naopak aktivně.

Dále jsem využil faktorovou analýzu, aby bylo možné lépe porozumět vztahům mezi indikátory. Faktorová analýza hledá závislosti mezi proměnnými v rámci jedné množiny proměnných a to tak, že se vytvoří menší počet nových proměnných, komponent, které jsou vzájemně nezávislé. (Hendl, 2004) Hlavní komponenty jsou pak uspořádány dle toho, kolik variability původní množiny proměnných objasňují. Ač existuje mnoho druhů faktorové analýzy, v této práci jsem použil metodu rotace Varimax, ta po extrakci hlavních komponent rotuje hlavní komponenty při zachování nezávislosti, což vede k dosažení lepší interpretovatelnosti jednotlivých faktorů.

Poslední použitou metodou pak byla párová analýza dvojice indikátorů pasivního a aktivního využití PC s vybranými skupinami indikací pomocí kontingenčních tabulek. To mi umožnilo určit, zda se mezi dvěma znaky nachází spojitost či ne. V rámci párové analýzy pak byl proveden test nezávislosti - Pearsonův chí-kvadrát test. Tento test je založen na ověřování pozorovaných četností a očekávaných četností a případných

odchylek od předpokládané nulové hypotézy. Dále byl použit Spearmanův korelační koeficient, jenž zachycuje monotónní vztahy mezi dvěma znaky – obecně rostoucí či obecně klesající, což nám umožní případným korelacím lépe porozumět. (Hendl, 2004)

Odchytky, jež nepotvrzovaly nulovou hypotézu, jsem si zapisoval do speciální tabulky. Kritériem pro zamítnutí nulové hypotézy byla hladina významnosti alespoň 0,05.

Veškerá analýza dat byla provedena v programu IBM SPSS.

Toto celé bylo zapotřebí, aby bylo možné empiricky ověřit případné korelace a odvodit vlivy, zdroje a dopady vzhledem k centrální hypotéze.

7 11. ZŠ Vašatova Kladno

7.1 První třídění – frekvence ZŠ Vašatova

		Jak často jsi v minulém týdnu: seděl/a u počítače, hrál/a hry a surfoval/a po internetu?	Jak často jsi v minulém týdnu: seděl/a u počítače a vyhledával/a informace?
N	Validní	110	109
	Chybějící	0	1
Průměr		2,96	3,54
Medián		3,00	3,00
Směrodatná odchylka		1,374	1,229

Tabulka 5: Četnosti 11. ZŠ

Tabulka č. 5 zaznamenává četnost odpovědí na jednotlivé otázky. Na otázku: „Jak často jsi v minulém týdnu: seděl/a u počítače, hrál/a hry a surfoval/a po internetu?“ odpovědělo celkem 110 respondentů. Průměrná hodnota je 2,96, nejčastější odpovědí byla varianta 3.

Na druhou otázku: „Jak často jsi v minulém týdnu: seděl/a u počítače a vyhledával/a informace?“ odpovědělo 109 respondentů, přičemž jen jeden otázku vynechal. Průměrná hodnota byla 3,54, nejčastější variantou byla taktéž varianta 3.

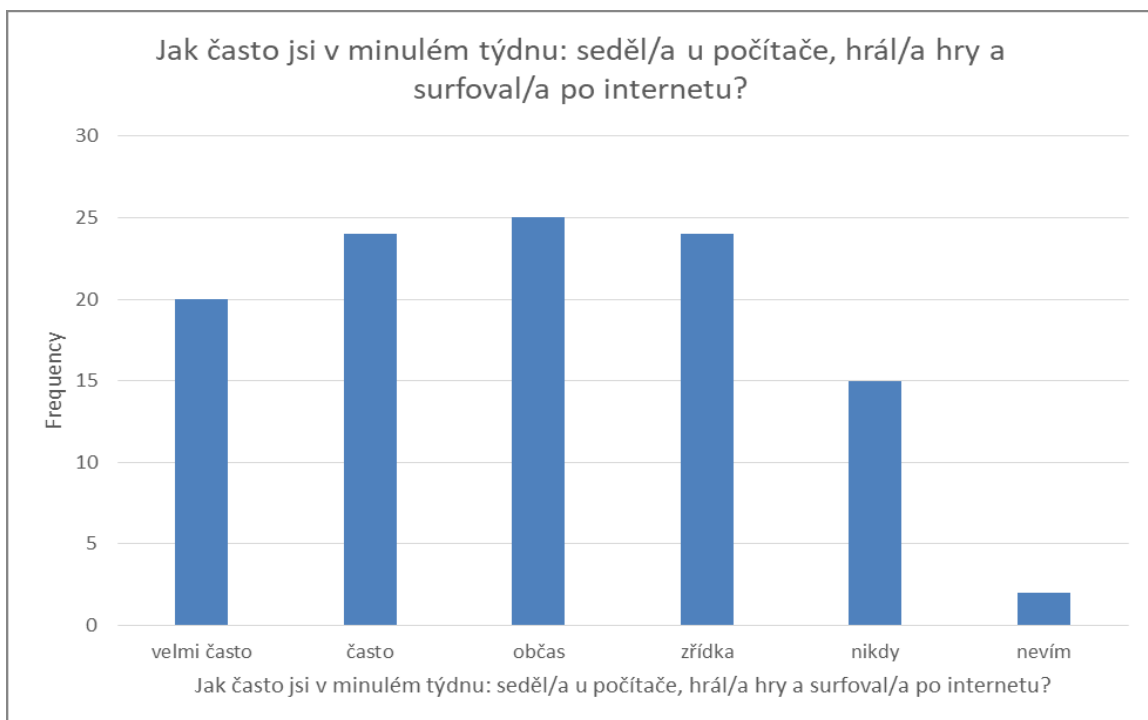

Jak často jsi v minulém týdnu: seděl/a u počítače, hrál/a hry a surfoval/a po internetu?

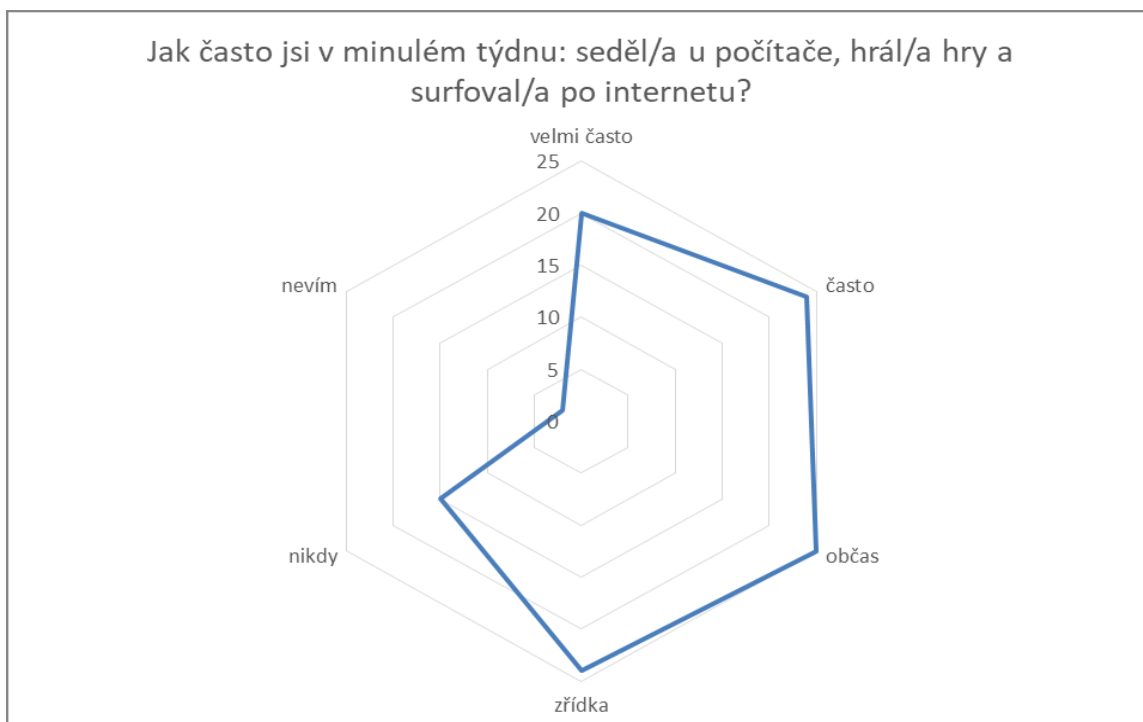
		Absolutní četnost	Validní četnost %
Hodnoty	velmi často	20	18,2
	často	24	21,8
	občas	25	22,7
	zřídka	24	21,8
	nikdy	15	13,6
	nevím	2	1,8
	Celkem	110	100,0

Tabulka 6: Četnosti pasivního využití PC – 11. ZŠ

V Tabulce č.6 již máme znázorněny odpovědi jednotlivých respondentů, kteří odpovídali na otázku „Jak často jsi v minulém týdnu: seděl/a u počítače, hrál/a hry a surfoval/a po internetu?“. Nejčastější odpovědí byla odpověď „občas“, byť o pouhý jeden hlas. Odpovědi jsou pak poměrně rovnoměrně rozvrstvené mezi varianty „velmi často“, „často“, „občas“, „zřídka“. Nejméně volili respondenti varianty „nikdy“ a „nevím“.

Graf 2: Pasivní využití PC na 11. ZŠ - sloupcový

Graf 3: Pasivní využití PC na 11. ZŠ - pavučinový

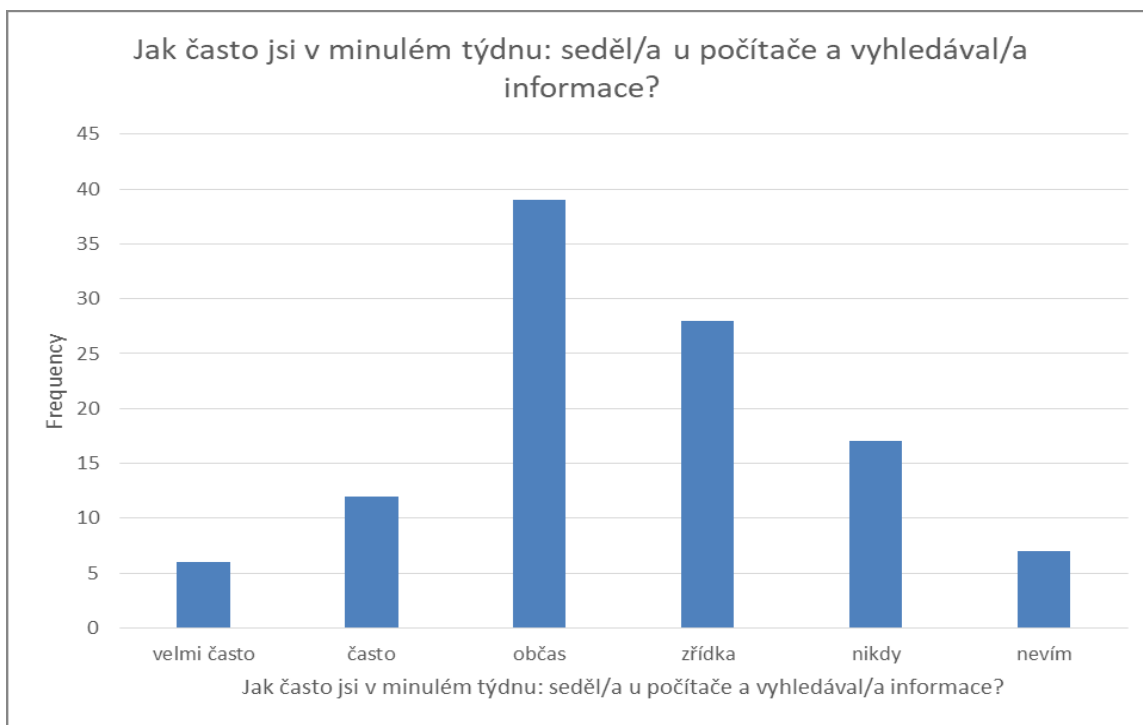
Jak často jsi v minulém týdnu: seděl/a u počítače a vyhledával/a informace“?

		Absolutní četnost	Validní četnost %
Hodnoty	velmi často	6	5,5
	často	12	11,0
	občas	39	35,8
	zřídka	28	25,7
	nikdy	17	15,6
	nevím	7	6,4
	Total	109	100,0
Chybějící	0	1	
Celkem		110	

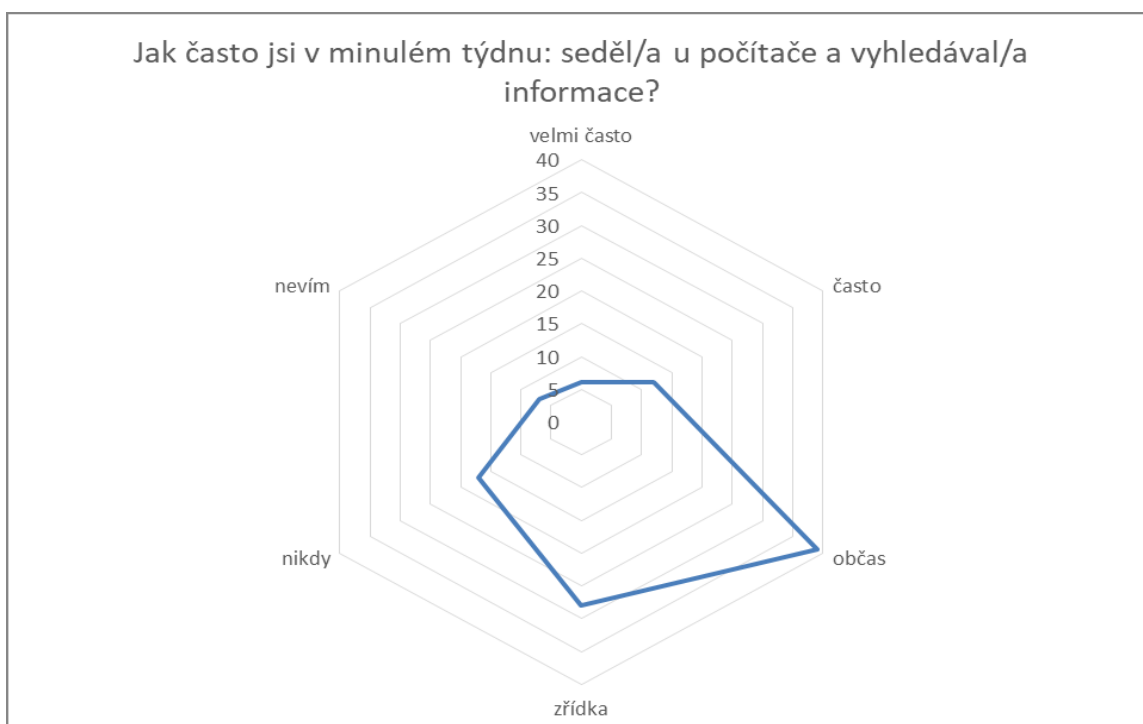
Tabulka 7: Četnosti aktivního využití PC – 11. ZŠ

Z Tabulky č. 7 pak můžeme vidět četnosti odpovědí na otázku „Jak často jsi v minulém týdnu: seděl/a u počítače a vyhledával/a informace“? Z tabulky vidíme, že nejčastější odpovědí byla varianta „občas“, která u respondentů získala většinu hlasů. Odpovědi se pohybují hlavně na straně „občas“ a „zřídka“, poměrně málo dotázaných pak volilo varianty „velmi často“ a „často“ zejména pokud tyto počty porovnáme s předchozí otázkou.

Pro lepší ilustraci rozložení odpovědí taktéž připojuji dvojici grafů.

Graf 4: Aktivní využití PC na 11.ZŠ - sloupcový

Graf 5: Aktivní využití PC na 11. ZŠ - pavučinový

7.2 Druhé třídění – kontingenční tabulky 11. ZŠ Vašatova

V rámci druhého třídění jsem si vytvořil vlastní dvojici tabulek. Tabulky reprezentují baterii otázek ve vztahu ke zkoumaným znakům. Abych určil, zda mezi danými proměnnými je vztah či ne, zapisoval jsem si vždy hodnotu chi kvadrát testu, hodnotu Spearmanova koeficientu a jeho znaménko, dle kterého lze určit, zda mezi znaky je vztah přímo či nepřímo úměrný.

Tam, kde je splněna hladina významnosti alespoň 0,05, je příslušné pole tabulky zvýrazněno zeleně.

Znaky	Chi kvadrát	Sp	Sp +/-
Pasivní X Rodiče dbají o prospěch ve škole	0,142	0,104	+
Pasivní X O rozhodnutích rodičů se nediskutuje	0,002	0,677	-
Pasivní X Když po mně rodiče něco chtějí, vysvětlí proč	0,139	0,384	-
Pasivní X Rodiče si se mnou hodně povídají	0,401	0,201	-
Pasivní X Rodiče na mne kladou velké nároky	0,065	0,712	+
Pasivní X Rodičům je jedno co dělám	0,620	0,355	+
Pasivní X Rodiče si najdou čas na hru	0,707	0,252	-
Pasivní X Rodiče se mi snaží porozumět	0,654	0,006	-
Pasivní X Rodiče používají fyzické tresty	0,038	0,209	+
Pasivní X Rodiče dbají na pořádek	0,670	0,683	+
Pasivní X Rodiče mě podporují	0,179	0,127	-
Pasivní X Chtějí vědět kdy a kde trávím čas	0,387	0,449	-
Pasivní X Nechají mne plánovat si věci	0,048	0,610	-
Pasivní X Musím pomáhat doma	0,589	0,464	+
Pasivní X Zákaz TV pořadů	0,588	0,316	+
Pasivní X Rodiče si povídají o četbě	0,773	0,224	-
Pasivní X Každý si problémy řeší sám	0,006	0,629	-
Pasivní X Hedonisté	0,534	0,326	-
Pasivní X Úspěch je hlavní	0,164	0,585	+
Pasivní X Hlavní je dosáhnout cíle	0,059	0,911	+
Pasivní X Pohoda důležitější než úspěch v práci	0,019	0,596	+
Pasivní X Pokoj pro každého člena dom.	0,410	0,614	-
Pasivní X Počítač s internetem	0,125	0,538	+
Pasivní X Nemovitost v osobním vlastnictví	0,789	0,281	-
Pasivní X Knihovna	0,004	0,345	-

Tabulka 8: Kontingenční tabulky pro pasivní užití PC – 11. ZŠ

V Tabulce č. 8 můžeme pozorovat následující korelace s pasivním využitím PC:

Čím více žáci ZŠ hráli, tím méně souhlasili s výroky: o rozhodnutích rodičů se nediskutuje, rodiče se mi snaží porozumět, rodiče mne nechají plánovat si věci podle svého, každý si musí své problémy řešit sám a byli méně vybaveni knihovnou s alespoň 500 svazky.

Dále platí, že čím více hráli, tím naopak více souhlasili s výroky: rodiče na mne kladou velké nároky, rodiče používají fyzické tresty, hlavní je dosáhnout cíle a pohoda je důležitější než úspěch v práci.

Znaky	Chi kvadrát	Sp	Sp +/-
Aktivní X rodiče dbají o prospěch ve škole	0,154	0,714	+
Aktivní X o rozhodnutích rodičů se nediskutuje	0,654	0,998	+
Aktivní X když po mně rodiče něco chtějí, vysvětlí proč	0,752	0,440	+
Aktivní X Rodiče si se mnou hodně povídají	0,350	0,883	+
Aktivní X Rodiče na mne kladou velké nároky	0,585	0,980	+
Aktivní X Rodičům je jedno co dělám	0,582	0,096	+
Aktivní X Rodiče si najdou čas na hru	0,089	0,534	-
Aktivní X Rodiče se mi snaží porozumět	0,401	0,933	-
Aktivní X Rodiče používají fyzické tresty	0,622	0,454	-
Aktivní X Rodiče dbají na pořádek	0,841	0,242	-
Aktivní X Rodiče mě podporují	0,594	0,572	+
Aktivní X Chtějí vědět kdy a kde trávím čas	0,106	0,763	-
Aktivní X Nechají mne plánovat si věci	0,531	0,353	+
Aktivní X Musím pomáhat doma	0,475	0,382	+
Aktivní X zákaz TV pořadů	0,825	0,171	-
Aktivní X rodiče si povídají o četbě	0,110	0,033	+
Aktivní X každý si problémy řeší sám	0,230	0,175	-
Aktivní X hedonisté	0,580	0,570	-
Aktivní X úspěch je hlavní	0,202	0,096	-
Aktivní X hlavní je dosáhnout cíle	0,402	0,465	-
Aktivní X pohoda důležitější než úspěch v práci	0,285	0,541	+
Aktivní X Pokoj pro každého člena dom.	0,695	0,178	-
Aktivní X Počítač s internetem	0,039	0,670	-
Aktivní X nemovitost v osobním vlastnictví	0,093	0,088	-
Aktivní X knihovna	0,180	0,268	+

Tabulka 9: Kontingenční tabulky pro aktivní užití PC – 11. ZŠ

V Tabulce č. 9 můžeme u aktivního využití pozorovat tyto korelace:

Čím více žáci ZŠ na PC pracovali, tím méně souhlasili s výrokem: úspěch je hlavní, méně vlastnili počítač připojený na internet a jejich rodina bydlela spíše v nájmu než ve vlastním.

Čím více na PC pracovali, tím více pak souhlasili s výrokem: rodičům je jedno co dělám a rodiče si se mnou povídají o knihách, které čtu.

7.3 Faktorová analýza – 11. ZŠ Vašatova

	Komponenty		
	1	2	3
Jak často jsi v minulém týdnu: seděl/a u počítače a vyhledával/a informace?	,748	,237	,017
Jak často jsi v minulém týdnu: sledoval/a televizi?	-,706	,430	-,013
Jak často jsi v minulém týdnu: sledoval/a filmy?	,011	,847	-,192
Jak často jsi v minulém týdnu: poslouchal/a hudbu?	,046	,567	,305
Jak často jsi v minulém týdnu: seděl/a u počítače, hrál/a hry a surfoval/a po internetu?	,442	,138	-,770
Jak často jsi v minulém týdnu: četl/a knihy?	,360	,140	,728

Tabulka 10: Faktorová analýza – 11. ZŠ

Jako první faktor nám u žáků ZŠ vychází aktivní užívání PC, sledování televize v negativním smyslu, pasivní užívání PC a četba knih.

Druhým faktorem je sledování filmů, televize a poslech hudby.

Třetím faktorem je pak pasivní užívání PC v negativním smyslu k četbě a poslechu hudby.

7.4 Shrnutí 11. ZŠ

U žáků základní školy se ukázalo, že spíše více času trávili u počítače pasivním hraním her než aktivním hledáním informací.

Čím více se věnovali pasivní aktivitě, tím více byli proti rozkazům rodičům a shodovali se v tom, že jim rodiče nerozumí. Taktéž byli méně individualističtí a rodiče jim více zakazovali organizovat si svůj vlastní čas, což spolu souvisí. To, že čím více hráli, tím méně byli vybaveni knihovnou, nás asi nepřekvapí.

S pasivitou se u žáků ZŠ pojí vysoké nároky ze strany rodičů a užití fyzických trestů. Hráči byli více bezohlední a hlavní pro ně byla pohoda.

Aktivní užití PC u žáků souviselo s cílevědomostí, ale také – a to je zajímavé, s menším majetkem rodiny, rodiny těchto dětí vlastnily méně počítač připojený k internetu a bydlely spíše v nájmu než ve vlastním bydlení. Rodiče si s těmito dětmi taktéž více povídali o četbě, ačkoliv děti samotné měli pocit, že rodičům je jedno, co dělají.

Faktorová analýza nám pak ukázala souvislosti tři faktory u žáků ZŠ. Prvním faktorem bylo aktivní užívání PC, pasivní užívání PC, četba a nesledování televize. Druhým faktorem bylo sledování filmů, televize a poslech hudby. Třetím faktorem pak byla četba, poslech hudby a negativní postoj k pasivnímu užití PC.

8 Univerzita Karlova - Fakulta humanitních studií

8.1 První třídění – frekvence FHS

		Jak často jste na druhém stupni ZŠ: seděl/a u PC a hrál/a hry či surfoval/a?	Jak často jste na druhém stupni ZŠ: seděl/a u PC a vyhledával/a informace a kontakty?
N	Validní	125	125
	Chybějící	0	0
Průměr		2,43	3,12
Medián		2,00	3,00
Směrodatná odchylka		1,088	,912

Tabulka 11: Četnosti FHS

Z Tabulky č.11 vidíme, jaké byly frekvence odpovědí na naše zkoumané znaky „Jak často jste na druhém stupni ZŠ: seděl/a u PC a hrál/a hry či surfoval/a“ a „Jak často jste na druhém stupni ZŠ: seděl/a u PC a vyhledával/a informace a kontakty?“. U obou znaků bylo zaznamenáno 125 odpovědí. Žádná odpověď nám nechybí.

U prvního znaku „Jak často jste na druhém stupni ZŠ: seděl/a u PC a hrál/a hry či surfoval/a?“ byla průměrná odpověď 2,53. Respondenti nejčastěji volili odpověď č. 2.

U druhého znaku „Jak často jste na druhém stupni ZŠ: seděl/a u PC a vyhledával/a informace a kontakty?“ byla průměrná odpověď o trochu vyšší, přesně 3,12. Medián, tedy nejčastější odpověď odpovídá 3. variantě odpovědi.

Lepší vhled do rozložení odpovědí nám umožní pohled na Tabulku č.12 zaznamenávající četnosti jednotlivých odpovědí pro první znak.

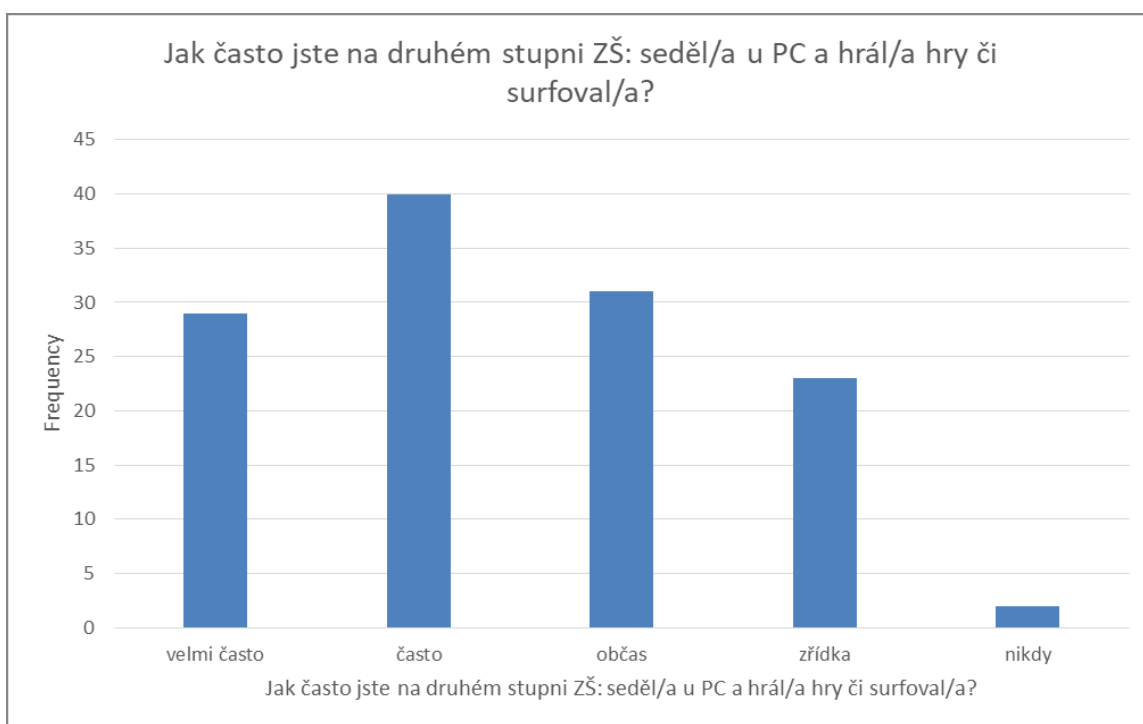
Jak často jste na druhém stupni ZŠ: seděl/a u PC a hrál/a hry či surfoval/a?

		Absolutní četnost	Validní četnost %
Valid	velmi často	29	23,2
	často	40	32,0
	občas	31	24,8
	zřídka	23	18,4
	nikdy	2	1,6
	Celkem		125

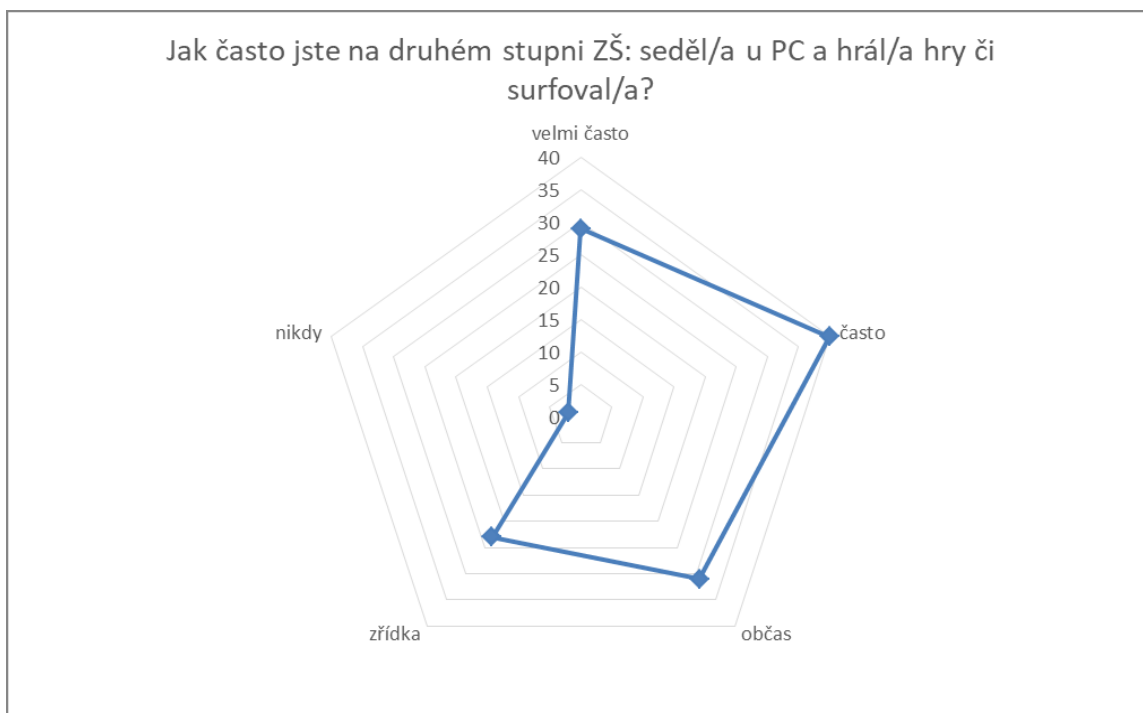
Tabulka 12: Četnosti pasivního využití PC – FHS

V levém sloupci vidíme absolutní četnosti, v pravém sloupci pak vidíme validní četnosti v procentech. Vidíme, že skutečně nejčastější volenou odpovědí byla varianta č. 2 – odpověď „často“ s 40 hlasy. Vidíme, že odpovědi jsou spíše na straně „velmi často“, „často“, „občas“, „zřídka“. Variantu „nikdy“ zvolili pouzí 2 respondenti ze 125.

Pro lepší přehled přikládám dvojici grafů:

Graf 6: Pasivní využití PC na FHS – sloupcový

Graf 7: Pasivní využití PC na FHS – pavučinový

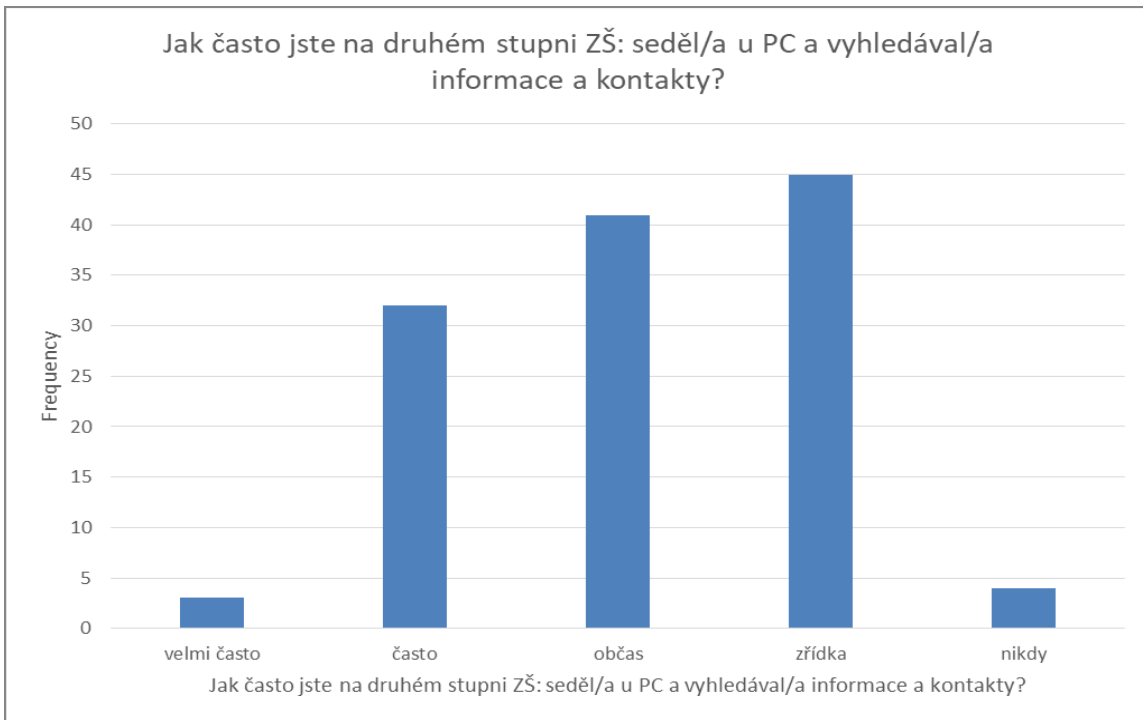
Jak často jste na druhém stupni ZŠ: seděl/a u PC a vyhledával/a informace a kontakty?

		Absolutní četnost	Validní četnost %
Valid	velmi často	3	2,4
	často	32	25,6
	občas	41	32,8
	zřídka	45	36,0
	nikdy	4	3,2
	Celkem	125	100,0

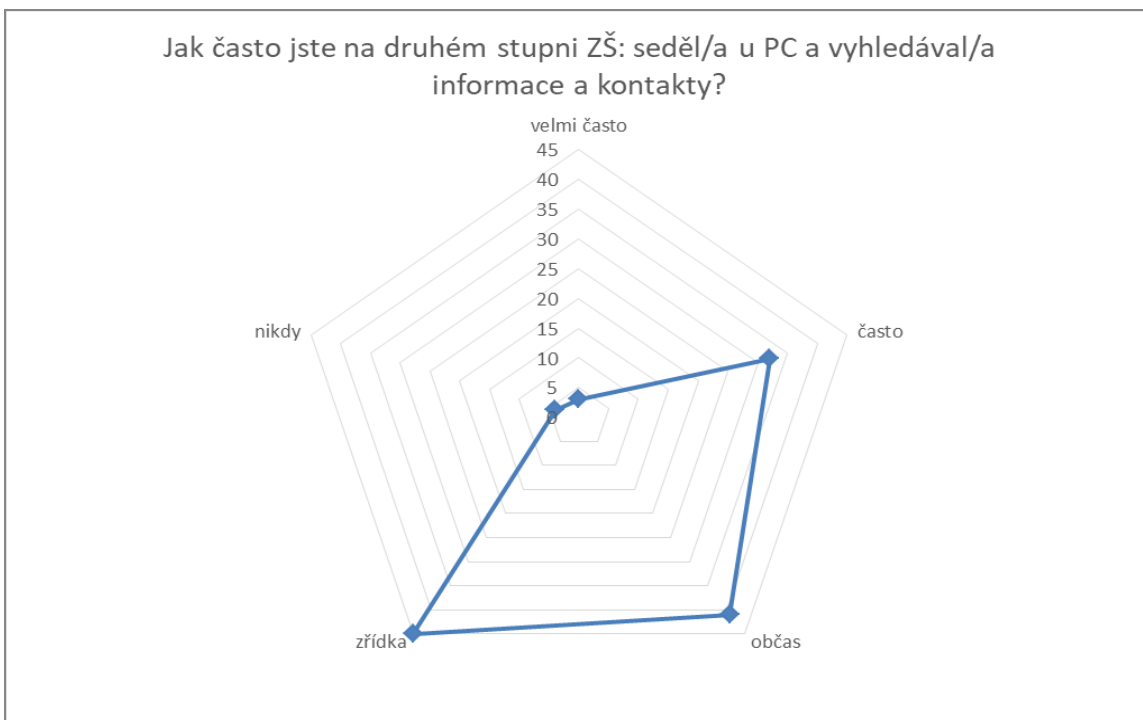
Tabulka 13: Četnosti aktivního využití PC – FHS

Ve Tabulce č.13 je na první pohled patrné, že rozložení odpovědí je posunuté. Nejčastější odpovědí byla odpověď „zřídka“ s 45 hlasy. Rozložení odpovědí se pohybuje hlavně mezi odpověďmi „často“, „občas“ a „zřídka“. Variantu „velmi často“ volili jen 3 respondenti, „nikdy“ pak volili 4 z celkového počtu 125.

Pro lepší znázornění znovu používám dvojici grafů:

Graf 7: Aktivní využití PC na FHS – sloupcový

Graf 8: Aktivní využití PC na FHS – pavučinový

8.2 Druhé třídění – kontingenční tabulky FHS

Znaky	Chi kvadrát	Sp	Sp +/-
Pasivní X Rodiče dbali o prospěch ve škole	0,594	0,730	-
Pasivní X O rozhodnutích rodičů se nediskutovalo	0,219	0,028	-
Pasivní X Když po mně rodiče něco chtěli, vysvětlili proč	0,816	0,588	-
Pasivní X Rodiče si se mnou hodně povídali	0,526	0,907	-
Pasivní X Rodiče na mne kladli velké nároky	0,153	0,724	-
Pasivní X Rodičům bylo jedno co dělám	0,064	0,002	+
Pasivní X Rodiče si našli čas na hru	0,658	0,159	-
Pasivní X Rodiče se mi snažili porozumět	0,483	0,344	-
Pasivní X Rodiče používali fyzické tresty	0,762	0,602	+
Pasivní X Rodiče dbali na pořádek	0,056	0,523	+
Pasivní X Rodiče mě podporovali	0,571	0,047	-
Pasivní X Chtěli vědět kdy a kde trávím čas	0,074	0,329	-
Pasivní X Nechali mne plánovat si věci	0,749	0,756	-
Pasivní X Muselo se pomáhat doma	0,815	0,345	-
Pasivní X Zákaz TV pořadů	0,663	0,103	-
Pasivní X Rodiče si povídali o četbě	0,782	0,279	-
Pasivní X Každý si problémy řeší sám	0,029	0,711	+
Pasivní X Hedonisté	0,051	0,165	+
Pasivní X Úspěch je hlavní	0,754	1,000	+
Pasivní X Hlavní je dosáhnout cíle	0,321	0,107	+
Pasivní X Pohoda důležitější než úspěch v práci	0,040	0,105	+
Pasivní X Pokoj pro každého člena dom.	0,147	0,052	-
Pasivní X Počítač s internetem	X	X	X
Pasivní X Nemovitost v osobním vlastnictví	0,719	0,151	-
Pasivní X Knihovna	0,366	0,537	-

Tabulka 14: Kontingenční tabulky pro pasivní užití PC – FHS

V Tabulce č. 14 můžeme pozorovat následující korelace s pasivním využitím PC:

Čím více hráli, tím méně souhlasili s výroky: o rozhodnutích rodičů se nediskutovalo; rodiče mě podporovali; rodiče chtěli vědět, kdy, kde a s kým trávím čas a méně bydleli v malých bytech.

Čím více hráli, tím naopak více souhlasili s výroky: rodičům bylo jedno, co dělám; rodiče dbali na dodržování pořádku; každý si své problémy řeší sám a byli větší hedonisté a pohodáři.

Znaky	Chi kvadrát	Sp	Sp +/-
Aktivní X Rodiče dbali o prospěch ve škole	0,825	0,365	+
Aktivní X O rozhodnutích rodičů se nediskutovalo	0,823	0,440	-
Aktivní X Když po mně rodiče něco chtěli, vysvětlili proč	0,274	0,942	+
Aktivní X Rodiče si se mnou hodně povídali	0,246	0,144	+
Aktivní X Rodiče na mne kladli velké nároky	0,779	0,589	+
Aktivní X Rodičům bylo jedno co dělám	0,102	0,630	+
Aktivní X Rodiče si našli čas na hru	0,004	0,250	+
Aktivní X Rodiče se mi snažili porozumět	0,981	0,427	+
Aktivní X Rodiče používali fyzické tresty	0,000	0,313	+
Aktivní X Rodiče dbalí na pořádek	0,120	0,966	+
Aktivní X Rodiče mě podporovali	0,847	0,121	-
Aktivní X Chtěli vědět kdy a kde trávím čas	0,100	0,305	-
Aktivní X Nechali mne plánovat si věci	0,147	0,579	+
Aktivní X Muselo se pomáhat doma	0,387	0,490	+
Aktivní X Zákaz TV pořadů	0,011	0,080	-
Aktivní X Rodiče si povídali o četbě	0,015	0,036	+
Aktivní X Každý si problémy řeší sám	0,179	0,014	+
Aktivní X Hedonisté	0,207	0,308	+
Aktivní X Úspěch je hlavní	0,587	0,549	+
Aktivní X Hlavní je dosáhnout cíle	0,998	0,945	+
Aktivní X Pohoda důležitější než úspěch v práci	0,784	0,946	+
Aktivní X Pokoj pro každého člena dom.	0,556	0,668	+
Aktivní X Počítač s internetem	X	X	X
Aktivní X Nemovitost v osobním vlastnictví	0,289	0,172	-
Aktivní X Knihovna	0,400	0,439	+

Tabulka 15: Kontingenční tabulky pro aktivní užití PC – FHS

V Tabulce č. 15 můžeme pozorovat následující korelace s aktivním využitím PC:

Čím více na PC pracovali, tím méně jim doma zakazovali určité TV pořady.

Čím více na PC pracovali, tím spíše souhlasili s výroky: rodiče si našli čas na hru; rodiče používali fyzické tresty; rodiče si se mnou povídali o knihách; každý si své problémy řeší sám.

8.3 Faktorová analýza – FHS

	Komponenty		
	1	2	3
Jak často jste na druhém stupni ZŠ: četl/a knihy?	,839	-,243	,051
Jak často jste na druhém stupni ZŠ: seděl/a u PC a vyhledával/a informace a kontakty?	,744	,463	-,115
Jak často jste na druhém stupni ZŠ: seděl/a u PC a hrál/a hry či surfoval/a?	-,016	,811	-,014
Jak často jste na druhém stupni ZŠ: poslouchal/a hudbu z věže, walkmanu nebo MP3?	-,017	,499	,025
Jak často jste na druhém stupni ZŠ: sledoval/a DVD a videokazety?	,169	-,158	,853
Jak často jste na druhém stupni ZŠ: díval/a na televizi?	-,360	,273	,674

Tabulka 16: Faktorová analýza – FHS

U studentů prvního ročníku naší fakulty vychází první faktor jako souvislost mezi četbou knih, aktivním používáním PC a nesledováním televize.

Druhým faktorem je souvislost mezi pasivním používáním PC, poslechem hudby a aktivním používáním PC.

Třetím faktorem je pak souvislost mezi sledováním filmů a televize.

8.4 Shrnutí FHS

U studentů FHS se taktéž ukázalo, že na druhém stupni se věnovali spíše hraní her, tedy pasivní aktivitě, nežli aktivnímu hledání informací. Studenti z FHS hrající hry byli neposlušní vůči rodičům, rodiče je nepodporovali a bylo jim jedno, kde a s kým tráví svůj čas. Taktéž bydleli spíše v menších bytech, kde neměli svůj vlastní pokoj.

U hráčů na FHS se taktéž projevilo, že rodiče o ně nejevili tolik zájmu a zároveň dbali na disciplínu. Tito studenti byli spíše individualisty, hedonisty a pohodáři.

Studentům, kteří počítač používali aktivně ke hledání poznatků, nebylo zakazováno koukat na vybrané TV pořady a byli spíše individualističtí. Rodiče těchto studentů si pak našli čas na hru, povídali si s nimi o knihách, které četli, ale taktéž používali fyzické tresty.

U studentů FHS pak vyšly celkem tři faktory ve faktorové analýze. Prvním faktorem byla četba, aktivním použití PC a nesledování televize. Druhým faktorem bylo pasivní využití PC, poslech hudby a aktivní využití PC. Třetím faktorem pak bylo sledování videa a televize.

9 Mendelova Univerzita – Lesnická a dřevařská fakulta

		Jak často jste na druhém stupni ZŠ: seděl/a u PC a hrál/a hry či surfoval/a?	Jak často jste na druhém stupni ZŠ: seděl/a u PC a vyhledával/a informace a kontakty?
N	Validní	165	164
	Chybějící	0	1
Průměr		2,70	3,32
Medián		3,00	3,00
Směrodatná odchylka		1,033	,925

Tabulka 17: Četnosti LDF

Z Tabulky č. 17 vidíme, že v rámci dotazníkového šetření jsme dostali celkem 165 odpovědí pro první znak. Pro druhý znak máme o jednu odpověď méně, protože jedna odpověď chybí. První znak, tedy „Jak často jste na druhém stupni ZŠ: seděl/a u PC a hrál/a hry či surfoval/a?“ má průměrnou odpověď na hodnotě 2,7. Nejčastější odpovědí byla varianta 3.

Druhý znak „Jak často jste na druhém stupni ZŠ: seděl/a u PC a vyhledával/a informace a kontakty?“ má průměrnou hodnotu vyšší, konkrétně 3,32. Střední hodnota je pak opět varianta č. 3.

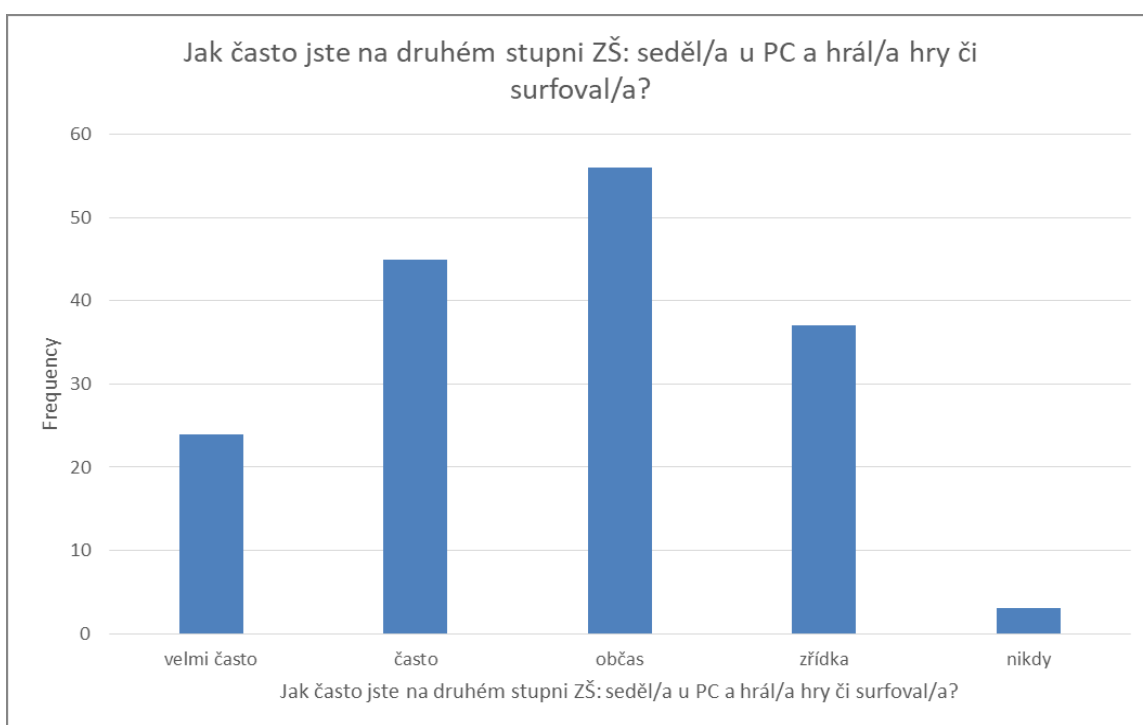
Jak často jste na druhém stupni ZŠ: seděl/a u PC a hrál/a hry či surfovala?

		Absolutní četnost	Validní četnost
Valid	velmi často	24	14,5
	často	45	27,3
	občas	56	33,9
	zřídka	37	22,4
	nikdy	3	1,8
	Celkem	165	100,0

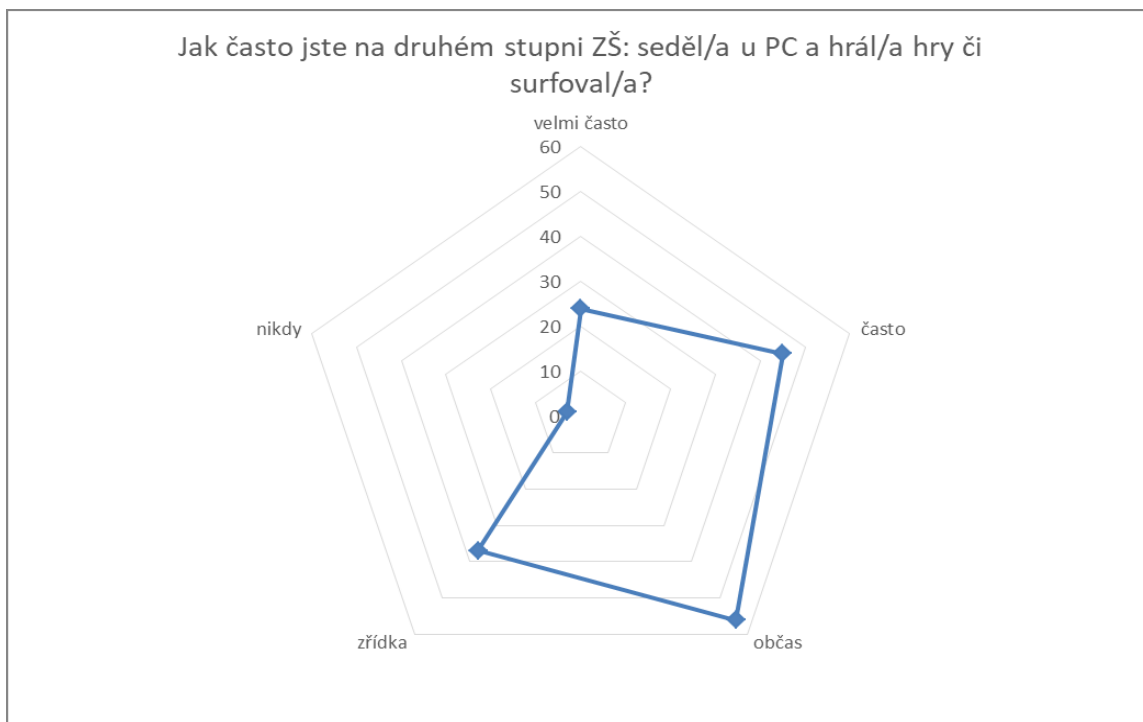
Tabulka 18: Četnosti pro pasivní užití PC – LDF

V Tabulce č. 18 vidíme absolutní četnosti a validní četnosti v procentech pro první znak „Jak často jste na druhém stupni ZŠ: seděl/a u PC a hrál/a hry či surfoval/a?“.

Z odpovědí vidíme, že nejvíce hlasů získala odpověď „občas“ s 56 hlasy, dále „často“, „zřídka“ a „velmi často“. Odpověď „nikdy“ zvolili pouzí 3 respondenti.

Graf 9: Pasivní užití PC – LDF

Graf 10: Pasivní užití PC – LDF

Pojďme se nyní podívat na druhý zkoumaný znak a jeho četnosti:

Jak často jste na druhém stupni ZŠ: seděl/a u PC a vyhledával/a informace a kontakty?

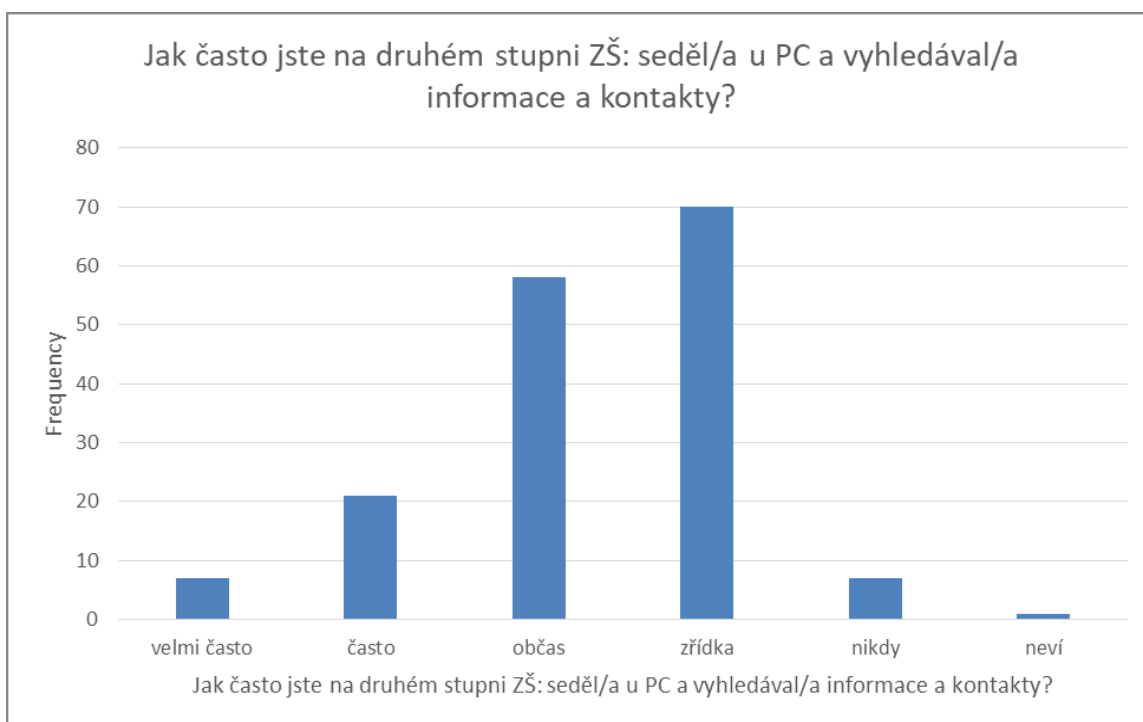
		Absolutní četnost	Validní četnost %
Valid	velmi často	7	4,3
	často	21	12,8
	občas	58	35,4
	zřídka	70	42,7
	nikdy	7	4,3
	neví	1	,6
	Total	164	100,0
Chybějící	0	1	
Celkem		165	

Tabulka 19: Četnosti pro pasivní užití PC – LDF

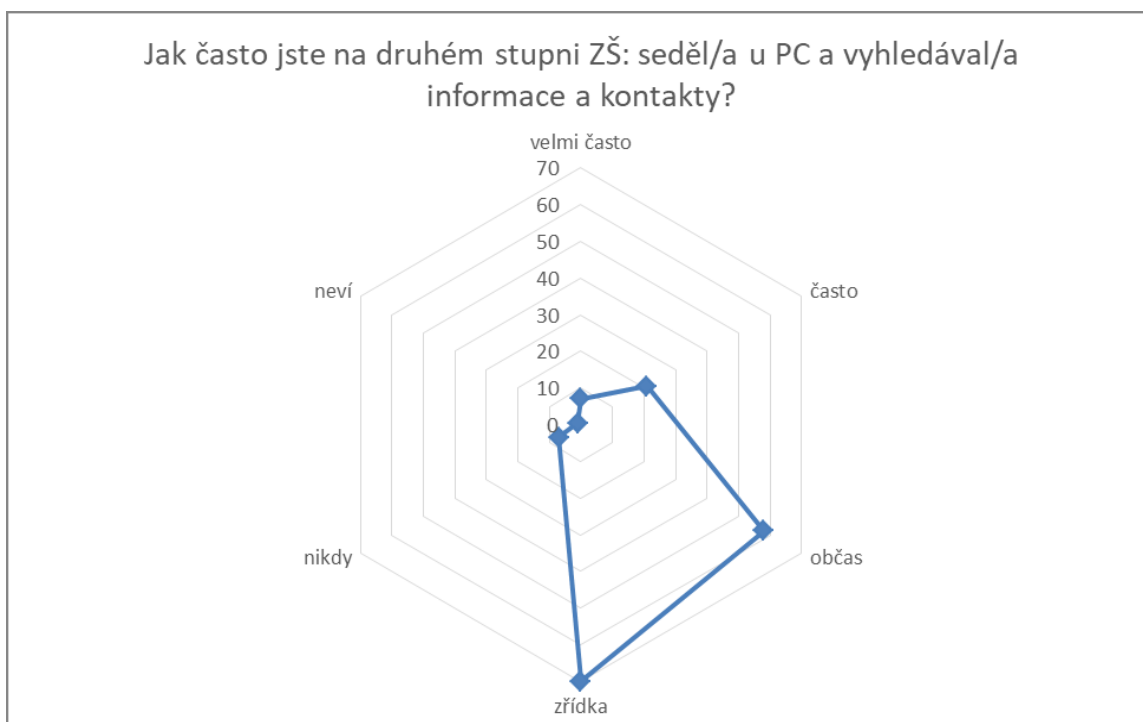
Na první pohled do Tabulky č. 19 vidíme, že pro druhý znak jsme dostali 164 odpovědi z celkových 165, jedna odpověď tedy chybí.

Z odpovědí vidíme, že drtivou většinu hlasů dostala odpověď „zřídka“ se 70 hlasy, dále varianty „občas“ a „často“. Pro odpověď „velmi často“ hlasovalo pouze 7 lidí.

Pro lepší názornost opět užívám dvojici grafů:

Graf 11: Aktivní užití PC na LDF – sloupcový

Graf 12: Aktivní užití PC na LDF – pavučinový

9.1 Druhé třídění – LDF

Znaky	Chi kvadrát	Sp	Sp +/-
Pasivní X Rodiče dbali o prospěch ve škole	0,955	0,725	-
Pasivní X O rozhodnutích rodičů se nediskutovalo	0,313	0,095	-
Pasivní X Když po mně rodiče něco chtěli, vysvětlili proč	0,387	0,754	+
Pasivní X Rodiče si se mnou hodně povídali	0,618	0,272	-
Pasivní X Rodiče na mne kladli velké nároky	0,000	0,410	+
Pasivní X Rodičům bylo jedno co dělám	0,560	0,082	+
Pasivní X Rodiče si našli čas na hru	0,004	0,028	-
Pasivní X Rodiče se mi snažili porozumět	0,107	0,048	-
Pasivní X Rodiče používali fyzické tresty	0,069	0,842	-
Pasivní X Rodiče dbalí na pořádek	0,661	0,155	-
Pasivní X Rodiče mě podporovali	0,782	0,527	-
Pasivní X Chtěli vědět kdy a kde trávím čas	0,066	0,164	-
Pasivní X Nechali mne plánovat si věci	0,170	0,396	+
Pasivní X Muselo se pomáhat doma	0,247	0,134	-
Pasivní X Zakáz TV pořadů	0,024	0,036	-
Pasivní X Rodiče si povídali o četbě	0,001	0,031	-
Pasivní X Každý si problémy řeší sám	0,599	0,645	+
Pasivní X Hedonisté	0,912	0,477	+
Pasivní X Úspěch je hlavní	0,377	0,122	+
Pasivní X Hlavní je dosáhnout cíle	0,001	0,030	+
Pasivní X Pohoda důležitější než úspěch v práci	0,582	0,682	+
Pasivní X Pokoj pro každého člena dom.	0,484	0,377	+
Pasivní X Počítač s internetem	0,000	0,860	+
Pasivní X Nemovitost v osobním vlastnictví	0,403	0,055	-
Pasivní X Knihovna	0,292	0,553	+

Tabulka 20: Kontingenční tabulky pro pasivní užití PC – LDF

V Tabulce č. 20 můžeme pozorovat následující korelace s pasivním využitím PC:

Čím více hráli, tím méně souhlasili s výroky: o rozhodnutích rodičů se nediskutovalo, rodiče si našli čas na hru, rodiče používali fyzické tresty, rodiče chtěli vědět kdy, kde a s kým trávím čas, a tím méně měli zakázané určité TV pořady, tím méně si s nimi rodiče povídali o četbě a tím spíše neměli nemovitost ve vlastním vlastnictví.

Čím více hráli, tím naopak více souhlasili s výroky: rodiče na mne kladli velké nároky, rodičům bylo jedno, co dělám, hlavní je dosáhnout cíle a tím více měli doma počítač s internetem.

Znaky	Chi kvadrát	Sp	Sp +/-
Aktivní X Rodiče dbali o prospěch ve škole	0,770	0,753	-
Aktivní X O rozhodnutích rodičů se nediskutovalo	0,000	0,494	-
Aktivní X Když po mně rodiče něco chtěli, vysvětlili proč	0,142	0,272	+
Aktivní X Rodiče si se mnou hodně povídali	0,670	0,629	+
Aktivní X Rodiče na mne kladli velké nároky	0,231	0,712	-
Aktivní X Rodičům bylo jedno co dělám	0,526	0,436	-
Aktivní X Rodiče si našli čas na hru	0,900	0,626	-
Aktivní X Rodiče se mi snažili porozumět	0,056	0,848	-
Aktivní X Rodiče používali fyzické tresty	0,020	0,495	+
Aktivní X Rodiče dbalí na pořádek	0,108	0,049	-
Aktivní X Rodiče mě podporovali	0,929	0,968	+
Aktivní X Chtěli vědět kdy a kde trávím čas	0,260	0,859	-
Aktivní X Nechali mne plánovat si věci	0,033	0,435	+
Aktivní X Muselo se pomáhat doma	0,050	0,561	+
Aktivní X Zákaz TV pořadů	0,792	0,683	+
Aktivní X Rodiče si povídali o četbě	0,659	0,449	-
Aktivní X Každý si problémy řeší sám	0,147	0,430	+
Aktivní X Hedonisté	0,197	0,739	-
Aktivní X Úspěch je hlavní	0,097	0,352	+
Aktivní X Hlavní je dosáhnout cíle	0,001	0,093	+
Aktivní X Pohoda důležitější než úspěch v práci	0,126	0,612	+
Aktivní X Pokoj pro každého člena dom.	0,758	0,424	-
Aktivní X Počítač s internetem	0,007	0,397	+
Aktivní X Nemovitost v osobním vlastnictví	0,551	0,221	-
Aktivní X Knihovna	0,102	0,008	+

Tabulka 21: Kontingenční tabulky pro aktivní užití PC – LDF

V Tabulce č. 21 můžeme pozorovat následující korelace s aktivním využitím PC:

U studentů LDF se objevilo nejvíce významných indikací souvisejících s aktivitou.

Ukazuje se například, že s aktivitou roste důvěra rodičů v plánování času respondentů, nutnost doma pomáhat, orientace na úspěch, ale i bezohlednost.

Co bychom očekávali méně, je pak například souvislost s růstem aktivity a neposlušnosti, souvislost s klesáním porozumění ze strany rodičů a dodržováním pořádku.

9.2 Faktorová analýza – LDF

	Komponenty	
	1	2
Jak často jste na druhém stupni ZŠ: seděl/a u PC a hrál/a hry či surfoval/a?	,841	,094
Jak často jste na druhém stupni ZŠ: seděl/a u PC a vyhledával/a informace a kontakty?	,651	,015
Jak často jste na druhém stupni ZŠ: četl/a knihy?	-,610	,046
Jak často jste na druhém stupni ZŠ: sledoval/a DVD a videokazety?	-,127	,726
Jak často jste na druhém stupni ZŠ: díval/a na televizi?	,163	,710
Jak často jste na druhém stupni ZŠ: poslouchal/a hudbu z věže, walkmanu nebo MP3?	,010	,566

Tabulka 22: Faktorová analýza LDF

U studentů prvního ročníku Mendelovy univerzity vyšly pouze dva faktory.

Prvním faktorem je souvislost pasivní užití PC, aktivní užití PC a četba knih v negativním smyslu.

Druhým faktorem je souvislost mezi sledováním filmů, televize a poslechem hudby.

9.3 Shrnutí LDF

I u studentů LDF se ukazuje, že na druhém stupni ZŠ byli spíše pasivní ve využití PC.

Co se pasivního užití PC, studenti LDF byli také neposlušní vůči rodičům a souhlasili, že na ně samotné rodiče kladou velké nároky. Rodiče studentů LDF používali fyzické tresty a jejich děti je méně zajímali, nepovídali si s nimi o četbě, ani jim nezakazovali určité TV pořady. Tyto rodiny bydlely spíše v nájmu.

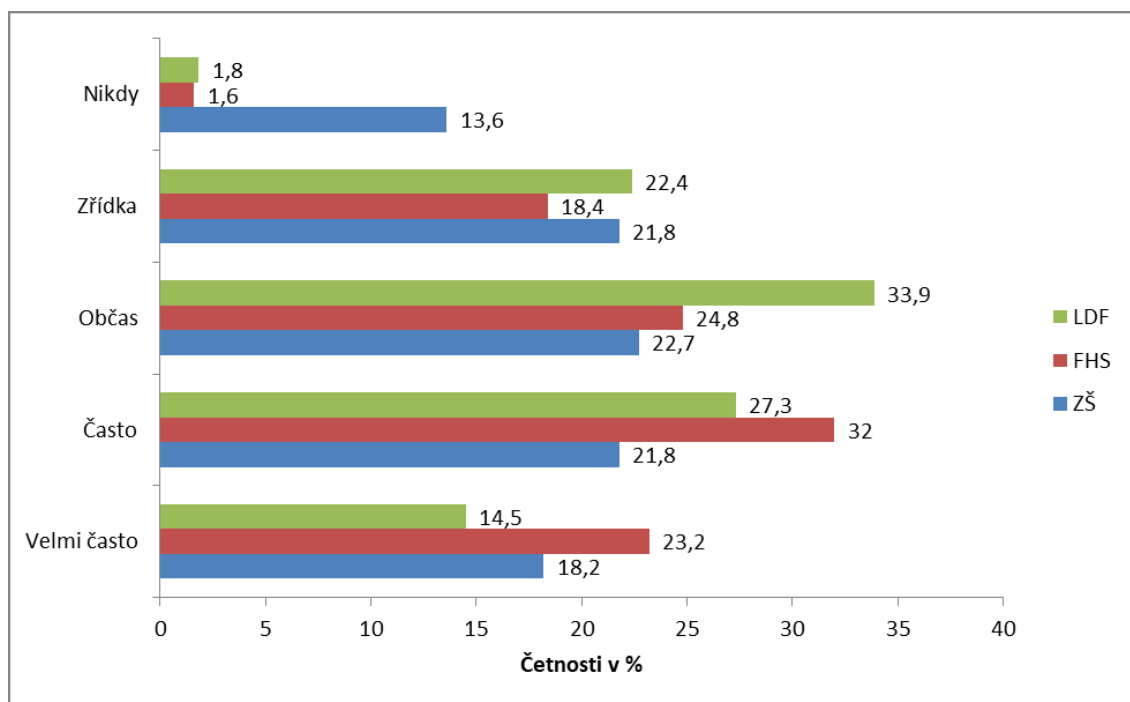
Pasivní užití PC se na LDF taktéž pojí s vysokými nároky ze strany rodičů na studenty, tito studenti jsou spíše bezohlední a mají doma počítač připojený k internetu.

U studentů LDF se pak ukázalo mnoho korelací s aktivním užitím PC. Ti, co na počítači hledali poznatky, si mohli na druhém stupni plánovat čas dle svého, byli více cílevědomí a museli doma pomáhat. I zde však vidíme sklon k bezohlednosti. Aktivita zde souvisí i se zvýšenou neposlušností, poklesem porozumění ze strany rodičů a disciplínou.

Ve faktorové analýze vyšly pouze dva faktory. Prvním faktorem bylo aktivní a pasivní využití PC a nečtení knih. Druhým faktorem pak bylo sledování filmů, televize a poslech hudby.

10 Komparace všech tří škol

10.1 Komparace četností – pasivní využití PC

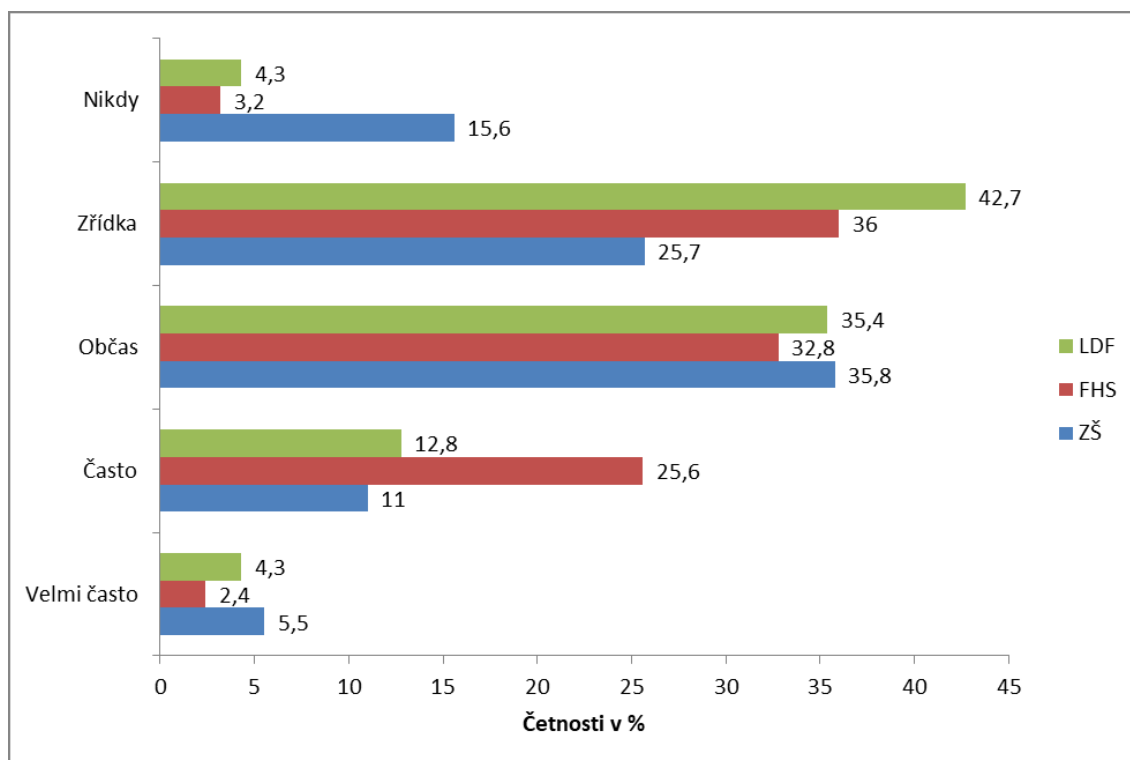
Graf 13: Srovnání četností mezi všemi vzorky – pasivní užití PC

V Grafu č. 13 vidíme srovnání validních četností všech škol u indikátoru pasivního užití PC. Vidíme, že nejčastěji vyhledávali pasivní zábavu studenti FHS, a to významně, v možnosti „velmi často“ drží podíl 23,2%, žáci základní školy pouze 18,2%, studenti LDF pak ještě méně, 14,5%. Rozdíl mezi FHS a ostatními školami je velký i v možnosti „často“, kde mají největší zastoupení ze všech možností, 32%, LDF 27,3% a ZŠ 21,8%. Pokud se podíváme na průměry, vidíme, že u FHS je průměr 2,43, u LDF 2,70 a u ZŠ 2,96.

Zajímavé je i významné zastoupení žáků ZŠ v možnosti „nikdy“, kde mají 13,6%, zatímco LDF jen 1,8% a FHS 1,6%, tedy zanedbatelně. To je zajímavé, protože obecně máme tendenci předpokládat, že hry a zábavu na počítači vyhledávají spíše mladší jedinci, přitom zde vidíme, že se jedná spíše o parketu vysokoškoláků.

10.2 Komparace četností – aktivní využití PC

Graf 14: Srovnání četností mezi všemi vzorky – aktivní užití PC

Validní četnosti těch, kteří PC využívali aktivně k hledání informací, vidíme na následujícím grafu. Významný rozdíl od ostatních vidíme zejména v možnosti „zřídka“, kam patří všech 42,7% studentů LDF, studenti FHS jsou zde zastoupeni 36%, žáci ZŠ pak 25,7%.

V možnosti „často“ pak jednoznačně vede FHS s 25,6%, což je přesně o polovinu více než LDF s 12,8%, nejméně má ZŠ s 11%.

Pokud se opět podíváme na průměry, vidíme 3,12 pro FHS, 3,32 pro LDF a 3,54 pro ZŠ.

Zatímco u předchozího srovnávacího grafu pasivity jsme mohli pozorovat, že nejvíce jsou ve všech třech školách zastoupeny kategorie „občas“ a „často“, tedy výsledky spíše na kladné straně, u hledání informací a aktivního užívání PC vidíme, že nejsilněji jsou ve všech třech školách zastoupeny kategorie „občas“ a „zřídka“, tedy výsledky spíše na negativní straně.

Pasivní užití PC je tedy vyhledávanější aktivitou než aktivní používání a to napříč všemi zkoumanými vzorky.

10.3 Komparace významných vztahů a indikací – pasivní využití PC

Hodnoty	Pasivní užití PC		
	ZŠ	FHS	LDF
Rodiče dbají o prospěch ve škole			
O rozhodnutích rodičů se nediskutuje	klesá s hraním	klesá s hraním	klesá s hraním
Když po mně rodiče něco chtějí, vysvětlí proč			
Rodiče si se mnou hodně povídají			
Rodiče na mne kladou velké nároky	roste s hraním		roste s hraním
Rodičům je jedno co dělám		roste s hraním	roste s hraním
Rodiče si najdou čas na hru			klesá s hraním
Rodiče se mi snaží porozumět	klesá s hraním		
Rodiče používají fyzické tresty	roste s hraním		klesá s hraním
Rodiče dbají na pořádek		roste s hraním	
Rodiče mě podporují		klesá s hraním	
Chtějí vědět kdy a kde trávím čas		klesá s hraním	klesá s hraním
Nechají mne plánovat si věci	klesá s hraním		
Musím pomáhat doma			
Zákaz TV pořadů			klesá s hraním
Rodiče si povídají o četbě			klesá s hraním
Každý si problémy řeší sám	klesá s hraním	roste s hraním	
Hedonisté		roste s hraním	
Úspěch je hlavní			
Hlavní je dosáhnout cíle	roste s hraním		roste s hraním
Pohoda důležitější než úspěch v práci	roste s hraním	klesá s hraním	
Pokoj pro každého člena dom.		klesá s hraním	
Počítač s internetem			roste s hraním
Nemovitost v osobním vlastnictví			klesá s hraním
Knihovna	klesá s hraním		

Tabulka 23: Srovnání korelací mezi všemi vzorky pro pasivní užití PC

V Tabulce č. 23 jsem se pokusil zanést porovnání statisticky významných indikací napříč všemi zkoumanými školami, kterou souvisí s pasivním užitím PC.

U všech tří škol se ukázalo, že čím více respondenti hráli či surfovali, tím více byli přesvědčeni, že o rozhodnutích rodičů mohou diskutovat a nemusí je poslouchat. Znamená to však, že se s rodiči například více hádali? To nedokážeme říct a tato otázka by mohla být předmětem dalšího výzkumu.

U žáků ZŠ a studentů LDF se ukazuje, že s hraním rostou nároky, které na ně rodiče kladly či kladou. U FHS a LDF se pak objevuje rostoucí nezáměr ze strany rodičů související s růstem hraní.

Zajímavá je pak odlišnost používání fyzických trestů. Zatímco u žáků ZŠ jejich použití poměrně logicky roste s hraním či surfováním, u studentů LDF použití fyzických trestů naopak klesá s růstem hraní či surfování.

U studentů FHS a LDF se shodně objevuje, že čím více hráli/surfovali, tím menší zájem měli jejich rodiče o to, kde, jak a s kým tráví svůj čas.

Další zajímavý rozpor je odlišné nahlížení na individualismus u žáků ZŠ a studentů FHS. Zatímco žáci ZŠ, čím více hráli či surfovali, tím méně inklinovali k individualismu, u studentů FHS se ukázal přímo úměrný vztah, tedy – čím více hráli, tím více byli individualističtí.

S hraním pak roste i souhlas s výrokem „hlavní je dosáhnout cíle“ jak u žáků ZŠ, tak u studentů LDF.

Posledním rozporem je pak odlišné nahlížení na důležitost pohody. Zatímco u žáků ZŠ pohoda roste spolu s hraním, u studentů FHS pohoda s rostoucím hraním klesá.

10.4 Komparace významných vztahů a indikací – aktivní využití PC

Hodnoty		Aktivní užití PC	
	ZŠ	FHS	LDF
Rodiče dbají o prospěch ve škole			
O rozhodnutích rodičů se nediskutuje			klesá s aktivitou
Když po mně rodiče něco chtějí, vysvětlí proč			
Rodiče si se mnou hodně povídají			
Rodiče na mne kladou velké nároky			
Rodičům je jedno co dělám	roste s aktivitou		
Rodiče si najdou čas na hru		roste s aktivitou	
Rodiče se mi snaží porozumět			klesá s aktivitou
Rodiče používají fyzické tresty		roste s aktivitou	roste s aktivitou
Rodiče dbají na pořádek			klesá s aktivitou
Rodiče mě podporují			
Chtějí vědět kdy a kde trávím čas			
Nechají mne plánovat si věci			roste s aktivitou
Musím pomáhat doma			roste s aktivitou
Zákaz TV pořadů		klesá s aktivitou	
Rodiče si povídají o četbě	roste s aktivitou	roste s aktivitou	
Každý si problémy řeší sám		roste s aktivitou	
Hedonisté			
Úspěch je hlavní	klesá s aktivitou		roste s aktivitou
Hlavní je dosáhnout cíle			roste s aktivitou
Pohoda důležitější než úspěch v práci			
Pokoj pro každého člena dom.			
Počítač s internetem	klesá s aktivitou		roste s aktivitou
Nemovitost v osobním vlastnictví	klesá s aktivitou		
Knihovna			roste s aktivitou

Tabulka 24: Srovnání korelací mezi všemi vzorky pro aktivní užití PC

V Tabulce č. 24 najdeme významné indikace v souvislosti s aktivním využitím PC. Shoda se objevuje u studentů FHS a LDF, kdy s růstem aktivity roste používání fyzických trestů, což je opačná tendence, než bych očekával.

Další shoda se pak objevuje už jen u zájmu rodičů o to, co jejich děti čtou za knihy, tento zájem pak u ZŠ a FHS přímo úměrně roste s aktivitou na PC.

Orientace na úspěch je odlišná u žáků ZŠ a studentů LDF. Zatímco u ZŠ klesá s růstem aktivity, u LDF naopak roste.

Odlišná je i vybavenost počítače s internetem u ZŠ a LDF. Zatímco u ZŠ tato vybavenost s růstem aktivity klesá, u LDF roste.

10.5 Faktorová analýza – srovnání

U faktorových analýz všech tří vzorků vyšlo, že nemůžeme předpokládat, že by se pasivní užívání PC pojilo s aktivními činnostmi a pasivní užívání PC s pasivními činnostmi.

U 11. ZŠ vyšly tři faktory. Jako první faktor nám u žáků ZŠ vychází aktivní užívání PC, sledování televize v negativním smyslu, pasivní užívání PC a četba knih. Druhým faktorem je sledování filmů, televize a poslech hudby. Třetím faktorem je pak pasivní užívání PC v negativním smyslu k četbě a poslechu hudby.

U studentů FHS vyšly také tři faktory. U studentů prvního ročníku naší fakulty vychází první faktor jako souvislost mezi četbou knih, aktivním používáním PC a nesledováním televize. Druhým faktorem je souvislost mezi pasivním používáním PC, poslechem hudby a aktivním používáním PC. Třetím faktorem je pak souvislost mezi sledováním filmů a televize.

Jedině u studentů LDF se objevily pouze dva faktory. Prvním faktorem je pasivní užití PC, aktivní užití PC a nečtení knih. Druhým faktorem je sledováním filmů, televize a poslechem hudby.

Rozhodnutí, zda se například aktivní užití PC pojí také se spíše aktivními činnostmi, je velmi problematické. U všech vzorků se ukázalo, že sledování televize se pojí se

sledováním filmů a případně s poslechem hudby, taktéž můžeme pozorovat, že s aktivním užitím PC se pojí například četba knih, nesledování televize či poslech hudby, ale i pasivní využití PC.

10.6 Celkové shrnutí

Ve výzkumu se u všech tří vzorků ukázalo, že pasivní užití PC vede k neposlušnosti vůči autoritě, vůči rodičům. Spolu s pasivním užitím PC také mohou respondenti vnímat své rodiče jako kladoucí veliké nároky. Může se taktéž objevit nezájem ze strany rodičů o své děti, ale i sklon k bezohlednosti, který se týká respondentů samotných. Tito uživatelé častěji inklinovali k hedonismu a byli více cílevědomí. Taktéž byli méně vybaveni knihovnou.

Aktivní užití PC pak může mít vliv na používání fyzických trestů rodiči, ale i zájem rodičů o četbu respondentů a o ně samotné. Taktéž můžeme pozorovat, že tyto uživatelé jsou více individualističtí a mohou si plánovat čas dle svého, mají tedy větší důvěru ze strany rodičů.

Taktéž se prokázalo, že pasivní užití PC celkově převládá nad aktivním užíváním, z hlediska toho, jak často se respondenti této aktivitě věnovali. Alespoň u v této práci zkoumaných vzorků platí, že využití PC na 2. stupni ZŠ je spíše pasivní aktivitou.

Specifikace toho, zda je využití PC obecně spíše aktivní či pasivní činností se ukázalo být velice problematické a zodpovězení této otázky by mohlo být předmětem dalšího, širšího výzkumu.

11 Další možnosti zkoumání

Výzkum i přes své objevené poznatky přinesl mnoho otazníků, které by mohly být dále rozpracovány. Na použitých datech by mohla být použita regresivní analýza, abychom zpřesnili výsledné korelace.

Dále by tento výzkum mohl být podpořen kvalitativním sociologickým výzkumem ve formě rozhovorů s respondenty – tedy s žáky a studenty, s cílem ověřit motivace a postoje daných respondentů pro jejich odpovědi a objeveným poznatkům tak lépe porozumět. Co například pro ně samotné znamená nesouhlas s výrokem „S rodiči se nediskutuje“? Znamená to, že se s nimi více hádali? Jak to vnímají a jak to vnímali? Proč pasivní využití PC vede k bezohlednému jednání? Dalším krokem by taktéž mohl být výzkum mezi rodiči respondentů a zodpovězení otázek jako – jak vnímali pasivní či aktivní užití PC u svých dětí? Jak vypadala výchova z jejich pohledu? Jak souvisela ztráta zájmu o aktivity dítěte se způsobem, jak trávili čas na PC?

Taktéž by bylo vhodné aktualizovat otázky na média. Nacházíme se v době chytrých telefonů s přístupem na internet, tabletů a elektronických čteček knih. Většina těchto zařízení nám umožňuje obsah nejen konzumovat, ale i vytvářet. Nabízí se pak otázka, zda tato zařízení nezahrnout i do vstupní filtrovací otázky na trávení času u vybraných médií, což by mohlo přinést nové poznatky do této problematiky. To však vzhledem k zachování kompatibility mezi výzkumy nebylo možné.

12 Seznam literatury

- Anna, Š. (2015). Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu. Grada Publishing as.
- Čech, T. (2002). Efektivní využívání volného času jako součást životního stylu dětí v postmoderní společnosti. *Pedagogická orientace*, 12(2), 108-113.
- Franzen, Axel. "Does the Internet Make Us Lonely?" *European Sociological Review*, vol. 16, no. 4, 2000, pp. 427–438.
- Granic, I., Lobel, A., & Engels, R. C. (2014). The benefits of playing video games. *American psychologist*, 69(1), 66.
- Halada, J., & Osvaldová, B. (2017). *Slovník žurnalistiky : výklad pojmů a teorie oboru* (Vol. První vydání). Praha: Charles University in Prague, Karolinum Press.
- Hendl, J. (2004). *Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat*. Portál, s.r.o.
- Kök Eren, H., & Örsal, Ö. (2018). Computer Game Addiction and Loneliness in Children. *Iranian Journal Of Public Health*, 47(10), 1504–1510
- Kraut, R., Patterson, M., Lundmark, V., Kiesler, S., Mukophadhyay, T., & Scherlis, W. (1998). Internet paradox: A social technology that reduces social involvement and psychological well-being?. *American psychologist*, 53(9), 1017
- Kuncová, J. (2012, March 27). Děti a média: Vyhrávají televize a internet. Získáno 14. března 2019 z <https://www.mediaguru.cz/clanky/2012/03/deti-a-media-vyhravaji-televize-a-internet/>
- Li, R., Polat, U., Makous, W., & Bavelier, D. (2009). Enhancing the contrast sensitivity function through action video game training. *Nature neuroscience*, 12(5), 549–551.
- Manovich, L., Malina, R. F., & Cubitt, S. (2001). *The Language of New Media*. MIT Press.
- McLuhan, M., Calda, M., Strítecký, J., & Nárožník, V. (1991). *Jak rozumět médiím: extenze člověka*. Praha;: Odeon.
- Nešpor, P. M. K. (2011). *Jak přežít počítač*. Computer Media s.r.o.

New Strategist Press. (2015). *The Millennials : Americans Born 1977 to 1994* (Vol. 6th edition). Amityville, New York: New Strategist Publications, Inc

Prudký, L. (2017), *Vývoj hodnotových struktur studentů FHS UK*. Fakulta humanitních studií UK

Prudký, L. (2017). *Srovnání hodnotových struktur studentů prvních ročníků tří fakult. Fakulta humanitních studií UK*

Rideout, V. J., Foehr, U. G., & Roberts, D. F. (2010). *Generation M 2: Media in the Lives of 8-to 18-Year-Olds*. Henry J. Kaiser Family Foundation.

Roberts, D., & Foehr, U. (2008). Trends in Media Use. *The Future of Children*, 18(1), 11-37

Spitzer, M. (2014). *Digitální demence*. Host.

Šmahel, D. *Psychologie a internet*. 1. vyd. Praha: Triton, 2003. 158 s.

Šrahůlková, K., (2013) *Počítač a volný čas dětí*. *Speciální pedagogika: časopis pro teorii a praxi speciální pedagogiky*, 23(3), 195-209

13 Přílohy

1. Dotazník pro 11. ZŠ Vašatova